

Uniwersytet Opolski

pl. Mikołaja Kopernika 11a, 45-040 Opole

za pośrednictwem:

Rady Doskonałości Naukowej

pl. Defilad 1

00-901 Warszawa

(Pałac Kultury i Nauki, p. XXIV, pok. 2401)

Alicja Jagielska-Burduk
Instytut Nauk Prawnych
Uniwersytet Opolski

Wniosek

**z dnia 20 grudnia 2022 r. o przeprowadzenie postępowania
w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne**

Określenie osiągnięcia naukowego będącego podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego: A. Jagielska-Burduk, *Cultural Heritage as a Legal Hybrid. Between Public and Private Law*, Springer, Cham 2022.

Wnioskuje – na podstawie art. 221 ust. 10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 zm.) – aby komisja habilitacyjna podejmowała uchwałę w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w głosowaniu ~~tajnym~~/**jawnym***¹

Zostałam poinformowany, że:

Administratorem w odniesieniu do danych osobowych pozyskanych w ramach postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego jest Przewodniczący Rady Doskonałości Naukowej z siedzibą w Warszawie (pl. Defilad 1, XXIV piętro, 00-901 Warszawa).

Kontakt za pośrednictwem e-mail: kancelaria@rdn.gov.pl, tel. 22 656 60 98 lub w siedzibie organu. Dane osobowe będą przetwarzane w oparciu o przesłankę wskazaną w art. 6 ust. 1 lit. c) Rozporządzenia UE 2016/679 z dnia z dnia 27 kwietnia 2016 r. w związku z art. 220 - 221 oraz art. 232 – 240 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w celu przeprowadzenia postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego oraz realizacji praw i obowiązków oraz środków odwoławczych przewidzianych w tym postępowaniu.

Szczegółowa informacja na temat przetwarzania danych osobowych w postępowaniu dostępna jest na stronie www.rdn.gov.pl/klauzula-informacyjna-rod.html

.....
(podpis wnioskodawcy)

Załączniki:

1. Dane wnioskodawcy
2. Kopia dokumentów potwierdzających posiadanie stopnia doktora

¹ * Niepotrzebne skreślić.

3. Autoreferat w języku polskim
4. Autoreferat w języku angielskim
5. Wykaz osiągnięć naukowych
6. Wykaz osiągnięć naukowych w języku angielskim
7. Zaświadczenia dotyczące odbycia staży zagranicznych
8. Oświadczenia współautorów zał. 8 (wykaz oświadczeń), 8.1- 8.15.

Autoreferat

1. Imię i nazwisko: Alicja Jagielska-Burduk
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

magister prawa – Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 2006, tytuł pracy: *Zjawisko obrotu falsyfikatami jako zagadnienie prawne*, promotor prof. dr hab. Aurelia Nowicka,

doktor nauk prawnych – Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 2010, tytuł rozprawy: *Ewolucja instrumentów prawnych ochrony zabytku ruchomego*, promotor prof. dr hab. Ewa Borkowska-Bagieńska

Master of Business Administration – Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku we współpracy z Northampton Business School, 2014

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

2010-2017 Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
od 2017 Uniwersytet Opolski

4. **Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 ze zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.**

A. Monografia

Jako monografię, o której mowa w przepisie w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 ze zm.), wskazuję monografię:

A. Jagielska-Burduk, *Cultural Heritage as a Legal Hybrid. Between Public and Private Law*, Springer, Cham 2022.

Badania nad dziedzictwem kulturowym¹ to szybko rozwijający się obszar badawczy budzący zainteresowanie przedstawicieli wielu dyscyplin. Wyniki badań dotyczących prawa, w tym oceny rozwiązań legislacyjnych w prawie krajowym i międzynarodowym stanowią ważny element prowadzonej debaty dotyczącej przyszłości ochrony dziedzictwa kulturowego. Z kolei łączenie różnych metod badawczych umożliwia niejednokrotnie stworzenie unikatowego warsztatu badawczego w projektach naukowych. Idąc tym tropem badawczym stworzyłam interdyscyplinary projekt pt. „Mechanizmy prawne zarządzania dziedzictwem

¹ Dla potrzeb opisu osiągnięć naukowych w autoreferacie posługuję się wymiennie pojęciami „dziedzictwo kulturowe” i „dziedzictwo kultury”.

kultury” (pod moim kierownictwem), gdzie poza wykorzystaniem metod badawczych typowych dla nauk prawnych, zespół prowadził też badania z zakresu nauki o zarządzaniu oraz badania jakościowe (w postaci zogniskowanych wywiadów grupowych) dotyczące polskiego prawa. Przeprowadzono trzy zogniskowane wywiady grupowe (*focus group interview*) z udziałem następujących grup: kolekcjonerów, przedstawicieli organów ochrony zabytków oraz podmiotów zarządzających instytucjami prowadzącymi działalność kulturalną, w tym instytucjami kultury. Projekt był finansowany w ramach konkursu SONATA NCN w latach 2013-2016 i realizowany na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. W zespole prowadzącym badania uczestniczyli socjolog, specjalista w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym i prawnicy.

Ponieważ od ponad dziesięciu lat jestem zaangażowana na poziomie krajowym i międzynarodowym w badania dotyczące dziedzictwa kulturowego, zdecydowałam się na kontynuację badań nad prawem ochrony dziedzictwa kulturowego. Publikacja w języku angielskim moich, prezentowanych poniżej wyników badań miała stanowić element polskiego głosu w międzynarodowym dyskursie naukowym, a tym samym także nowe źródło wiedzy dla odbiorcy zagranicznego, tak aby mógł poznać dotychczasowy polski dorobek prawny i jego znaczenie. W badaniach wykorzystywałam metodę dogmatycznoprawną, historycznoprawną, a w celu ukazania i analizy obowiązujących regulacji w różnych systemach prawnych wykorzystywałam także metodę komparatystycznoprawną.

Celem moich badań było ustalenie, czy możliwe jest przyjęcie nowego ujęcia dziedzictwa kultury i jego prawnej ochrony jako „hybrydy prawnej”. Moją intencją było wskazanie nowych trendów w polskim prawie ochrony dziedzictwa kultury w kontekście obowiązujących instrumentów prawa międzynarodowego i prawa unijnego. Trendy te polegają m.in. na wprowadzaniu nowych obowiązków dla dysponentów, nowych form ewidencji i ochrony dóbr kultury oraz poszukiwaniu nowych sposobów zabezpieczenia dziedzictwa kultury dla kolejnych pokoleń z wykorzystaniem norm prawa prywatnego.

Podjęwając badania nad dziedzictwem kultury chciałam sprawdzić, jak przebiega proces jurydyzacji zjawisk związanych z dziedzictwem kulturowym oraz czy można na podstawie obecnych trendów przewidzieć kierunki rozwoju instytucji prawnych odnoszących się do dziedzictwa kulturowego. Przykładowo badam taką instytucję jak chociażby krajowy rejestr utraconych dóbr kultury, ale także sprawdzam jakie elementy prywatnoprawne znalazły odzwierciedlenie w przepisach z zakresu prawa publicznego. W odniesieniu do dziedzictwa kultury prowadzi to do wyodrębnienia się hybrydy prawnej czyli powstania na skutek „połączenia” regulacji prawa prywatnego i prawa publicznego nowej jakości. Poprzez hybrydyzację prawa rozumiem przenikanie się przepisów z zakresu prawa publicznego w aktach prawnych prawa prywatnego i odwrotnie. Należy uznać, że dobro prawne (dziedzictwo kultury) istnieje na styku prawa prywatnego i prawa publicznego. Prawo własności oraz rozmiar obowiązków nałożonych na dysponenta dobra publicznego powodują, że ustawodawca każdorazowo musi brać pod uwagę test proporcjonalności potencjalnych ograniczeń do postawionego celu, jakim jest ochrona dobra dla kolejnych pokoleń oraz wykorzystanie potencjału dla pokoleń obecnych. Współcześnie dziedzictwo kulturowe jest nie tylko dobrem, które należy chronić, ale jest postrzegane także jako katalizator wzrostu gospodarczego i rozwoju cywilizacyjnego społeczeństw, odgrywając równie ważną rolę we wzmacnianiu i utrzymywaniu pokoju. Znajduje to odzwierciedlenie w dokumentach międzynarodowych i unijnych, na przykład *Konkluzje Rady w sprawie planu prac w dziedzinie kultury na lata 2019–2022*, w którym to dokumencie wskazano, że dziedzictwo kultury jest „zasobem zrównoważonego rozwoju kulturalnego, społecznego, środowiskowego i gospodarczego w Europie”², jak również we wcześniejszym komunikacie *Ku zintegrowanemu podejściu do*

² *Konkluzje Rady w sprawie planu prac w dziedzinie kultury na lata 2019–2022*, ST/14984/2018/INIT, OJ C 460, 21.12.2018, s. 12–25.

*dziedzictwa kulturowego w Europie*³, czy postanowieniach dokumentu *Program i Budżet UNESCO*⁴ oraz deklaracji przyjętej na światowej Konferencji UNESCO na temat Polityk Kulturalnych i Zrównoważonego Rozwoju – MONDIACULT 2022, która obradowała w dniach 28-30 września 2022 r. w Meksyku⁵. Dziedzictwo kultury bywa też „kartą przetargową” w konfliktach zbrojnych w zakresie wpływu narracji medialnej na oceny działań stron przez opinię społeczną w innych państwach chociażby wzmacniającej negatywny przekaz o agresorach niszczących dziedzictwo i konieczność zмирzenia się drugiej strony z takimi zarzutami (chodzi np. o sprawę tzw. Kamiennej Mogiły na Ukrainie, gdzie istnieje ryzyko zniszczenia i zaminowania tego cennego terenu archeologicznego⁶).

Ze względu na różnorodność dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego), w niektórych przypadkach obowiązujące regulacje publicznoprawne dotyczące danego dobra są bardziej rozbudowane lub złożone niż znajdujące zastosowanie do niego przepisy prawa prywatnego. W zakresie przejawów niematerialnego dziedzictwa kulturowego można też niejednokrotnie rozważać zastosowanie prawa własności intelektualnej jako instrumentu, który może wesprzeć ochronę dziedzictwa. W pracy zbadałam rolę prawa prywatnego w ochronie dziedzictwa kulturowego, które od początku ze względu na funkcję miało charakter publiczny. Wspomniany element prywatny w postaci udziału podmiotów prywatnych w ochronie dziedzictwa, a zwłaszcza w zakresie tworzenia muzeów i udostępniania zbiorów, był zawsze istotny z uwagi na dostrzeganie funkcji społecznych dziedzictwa, które samo w sobie ma charakter bardziej publiczny niż prywatny.

Dziedzictwo kulturowe jako przedmiot regulacji jest doskonałym przykładem zetknięcia się prawa prywatnego i publicznego. Napięcia między prawem publicznym i prywatnym świadczą o tym, że koncepcja dziedzictwa kultury ewoluowała w czasie, zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym. Przykładami dotyczącymi napięć pomiędzy prawem prywatnym a ochroną dziedzictwa kultury i jej realizacją są z jednej strony chociażby sprawy dotyczące badania konstytucyjności przepisów dotyczących ponoszenia kosztów ochrony dziedzictwa kultury⁷, a z drugiej przykładowo zakres ograniczeń wprowadzanych w ramach nowej formy ochrony zabytków Listy Skarbów Dziedzictwa⁸. Obserwacja napięć między elementami publicznymi i prywatnymi pozwala prześledzić zmiany w konstrukcji ochrony dziedzictwa kulturowego na przestrzeni lat. Chociaż składniki dziedzictwa kultury mogą być przedmiotem własności prywatnej i własności państwowej, to często są określane jako dobra o znaczeniu wykraczającym poza potrzeby aktualnego właściciela, których zachowanie leży w interesie kolejnych pokoleń. Odwołania do szczególnego statusu przedmiotów będących elementem dziedzictwa kultury można znaleźć w orzecznictwie⁹ oraz uzasadnieniach projektów ustaw¹⁰.

³ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów ku zintegrowanemu podejściu do dziedzictwa kulturowego w Europie, COM(2014) 477 final.

⁴ Program i Budżet UNESCO na lata 2022-2023, 41 C/5 output 5.CLT6 M <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000380868> [dostęp: 1 grudnia 2022].

⁵ Deklaracja przyjęta na światowej Konferencji UNESCO na temat Polityk Kulturalnych i Zrównoważonego Rozwoju – MONDIACULT (28-30 September 2022, Mexico City), 2022MONDIACULT-2022/CPD/6 https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2022/10/6.MONDIACULT_EN_DRAFT%20FINAL%20DECLARATION_FINAL_1.pdf [dostęp: 1 grudnia 2022].

⁶ M. Marcysiak, *Rosyjscy żołnierze zaminowali ukraińskie Stonehenge. Archeolodzy biją na alarm*, „Gazeta Wyborcza”, 30 kwietnia 2022, <https://wyborcza.pl/7,75400,28391122,rosjanie-zaminowali-ukraińskie-stonehenge-archeolodzy-bija.html> [dostęp: 1 grudnia 2022].

⁷ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 października 2007 r., K 20/07, Dz. U. z 2007 r., Nr 192, poz. 1394.

⁸ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 maja 2016 r., Kp 2/15, OTK ZU nr A/2016, poz. 23.

⁹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 23 kwietnia 2009 r., I SA/Wa 48/09, LEX nr 550267.

¹⁰ Druk nr 2064. Rządowy projekt ustawy o rzeczach znalezionych oraz zmianie niektórych innych ustaw, Uzasadnienie, s. 3 <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/druk.xsp?nr=2064> [dostęp: 1 grudnia 2022].

Konstrukcja pracy stanowi naturalne odbicie pojawiających się w prawie wyzwań w obszarze ochrony dziedzictwa przy uwzględnieniu historycznego ujęcia problematyki pojawiającej się w dyskursie naukowym. We wstępnym rozdziale zarysowane zostały teza i problemy badawcze. Koncentruję się na wskazaniu roli, jaką odegrało prawo cywilne w kształtowaniu się systemu ochrony dziedzictwa kulturowego. W tym celu została podjęta próba odpowiedzi na pytania, czy prawo cywilne ułatwia, czy utrudnia przyszłą ochronę dziedzictwa kulturowego oraz czy dostępne instytucje, w obecnej formie lub po pewnej adaptacji, będą nadawały się do wykorzystania w służbie ochrony dziedzictwa kulturowego. Wydaje się, że prawo cywilne może być postrzegane nie tylko jako historyczna „kotwica” dla dziedzictwa kulturowego w podziale dóbr na materialne i niematerialne oraz prawie własności rzeczy, ale także jako punkt wyjścia do zmiany statusu dziedzictwa kulturowego lub jego wybranych składników w ramach samego systemu dóbr. Przyjęcie tego założenia umożliwiło mi poszukiwanie nowych kierunków, w których zmiany mogłyby zostać wprowadzone. Wśród nich można wyróżnić rozwiązania z zakresu prawa cywilnego: wyłączenie z obrotu, stosowanie tymczasowego wyłączenia z obrotu lub wreszcie wyodrębnienia nowej kategorii dóbr materialnych niestanowiących rzeczy.

W pracy wskazałam, jakie są największe wyzwania związane z rozwojem technologicznym, rozwojem sztuki, ekspansją kosmiczną, skutkujące pojawieniem się nowych składników dziedzictwa. Niektóre z wyzwań wymagają współpracy na poziomie międzynarodowym (np. sztuczna inteligencja, kosmiczne dziedzictwo kulturowe). Inne jednak mogą i powinny być rozwiązywane na poziomie krajowym, w tym na przykład wprowadzanie nowych rozwiązań wyłączających pewną grupę dóbr z obrotu lub tworzące rozwiązania wykraczające poza podział na rzeczy ruchome i nieruchomości. Uważam, że pewne rozwiązania można zastosować niezależnie od historii poszczególnych aktów normatywnych w systemie prawnym danego kraju, skupiając się raczej na przedmiocie regulacji (dziedzictwo kulturowe). W poszczególnych systemach krajowych mogą być wprowadzane nowe regulacje związane z implementacją prawa unijnego, nowe standardy walki z nielegalnym obrotem, czy też regulacje stanowiące sposób zarządzania dobrami niestanowiącymi rzeczy, których zachowanie bądź należyte nimi zarządzanie leży w interesie publicznym. Przyjęcie takiego podejścia, wraz z badaniem postępującej publicyzacji prawa prywatnego, pozwoliło wskazać, w jaki sposób dochodzi do hybrydyzacji. Dziedzictwo kultury może stanowić przedmiot własności tak publicznej, jak i prywatnej. W tym ostatnim przypadku nie zmienia to jego funkcji w rozwoju społecznym, faktu istnienia praw kulturalnych jednostek oraz odpowiedzialności za dziedzictwo społeczności międzynarodowej, a zatem jego znaczenia dla współczesnych i przyszłych pokoleń. Systemy prawne ochrony dziedzictwa kultury coraz częściej sięgają do prawa prywatnego, a status prawnorzeczowy dobra ma wzmocnić ochronę (własność zabytków archeologicznych, wyłączenie z obrotu). Omawiając polskie regulacje prawne, wpisałam je w kontekst debaty międzynarodowej i europejskiej oraz odniosłam do nowych rozwiązań prawnych w tym zakresie.

W rozdziale drugim (*Cultural Heritage: Legal Concepts and Protection*) przedstawiłam kluczowe elementy debaty na temat definicji dziedzictwa kulturowego¹¹. Dobra prawne podlegające ochronie są definiowane w ramach pojedynczych aktów prawnych dotyczących

¹¹ L.V. Prott, P.J. O’Keefe, *Law and Cultural Heritage*, vol. 3: *Movement*, Butterworth & Co, London 1989, s. 26-30; J. Blake, *On defining the cultural heritage*, „International and Comparative Law Quarterly” 2000, nr 49(1); L. Lixinski, *Intangible cultural heritage in international law*, Oxford University Press, Oxford 2013, s. 7-8; M. Frigo, *Cultural property v. cultural heritage: a “battle of concepts” in international law?*, „International Review of the Red Cross” 2004, nr 86(854), s. 369; F. Francioni, *Art. 2(1)* [commentary], w: J. Blake, L. Lixinski (red.), *The 2003 UNESCO intangible heritage convention: a commentary*, Oxford University Press, Oxford 2020, s. 56-57; W. Szafrński, *Koncepcje nacjonalistyczne i internacjonalistyczne w prawie ochrony dziedzictwa wielokulturowych dzieł sztuki/dóbr kultury*, w: A.J. Szwarc (red.), *Panorama prawnych aspektów wielokulturowości społeczeństwa*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, Poznań 2017, s. 317.

fragmentów dziedzictwa kultury. Świadczą o tym chociażby definicje przyjmowane na potrzeby danej konwencji międzynarodowej, które mogą zawierać przepisy definicyjne nawiązujące do siebie, jeśli konwencje mają podobny przedmiot ochrony¹², bądź proponować dwie różne siatki pojęciowe¹³. Zmiany zachodzące w postrzeganiu i definiowaniu dziedzictwa, w tym ochrona dziedzictwa niematerialnego, czynią zasób niejednorodnym. Odejście od terminu „dobra kultury” (*cultural property*) na rzecz pojęcia „dziedzictwo kulturowe” (*cultural heritage*) w debatach, a ostatecznie także w aktach normatywnych było kamieniem milowym, który potwierdził złożoność i wielowymiarowość tych pojęć. Jednak w celu ustalenia zakresu ram prawnej ochrony dziedzictwa kultury jesteśmy zmuszeni umiejscowić kwestie dóbr kultury w obowiązującym prawie. Element „własnościowy” odnoszący się wyłącznie do *cultural property* był stopniowo eliminowany na rzecz dziedzictwa kulturowego. Dziedzictwo kulturowe jest chronione niezależnie od kwestii prawa własności. Dziś można jednak zaobserwować tendencję odwrotną. Uzasadnia ona zbadanie, ile klasycznego pojmowania „prawa własności” – przy jeszcze coraz popularniejszych w różnych porządkach prawnych jego definicjach negatywnych (wskazywanie ograniczeń właściciela), a nie pozytywnych (wymienienie uprawnień właściciela) – pozostało w koncepcji dziedzictwa kulturowego. Wynika to z poszukiwania nowych narzędzi ochrony i zarządzania dziedzictwem kulturowym. Pojęcie dziedzictwa kulturowego przedstawiłam zarówno z perspektywy prawa międzynarodowego, jak i prawa polskiego. Uwzględniłam przejście w jego postrzeganiu od dóbr kultury ówczesnie traktowanych jako materialne, do bardziej pojemnego dziedzictwa kulturowego w celu objęcia tym terminem wszystkich przejawów dziedzictwa kulturowego oraz zbadalam, czy ta zmiana jest przydatna w kontekście różnorodności zasobów kulturowych. W tym celu zaprezentowałam definicje zabytku (ruchomego i nieruchomego) ujęte w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami¹⁴, ustawie o ochronie dóbr kultury¹⁵, orzecznictwie¹⁶ oraz definicję dziedzictwa kulturowego zaproponowaną przez Jana Piotra Pruszyńskiego¹⁷.

Rozdźwięk pomiędzy siatką pojęciową z zakresu prawa publicznego, w tym przykładowo definicją zabytku, a terminami podstawowymi z zakresu prawa prywatnego, takimi jak rzecz czy nieruchomości można uznać za mankament polskich definicji. W celu wykazania różnic odniosłam się do podziału na dobra materialne i niematerialne oraz jego zastosowania i znaczenia w ochronie dziedzictwa kulturowego. Przeanalizowałam pojęcie rzeczy oraz zbioru rzeczy i ich integralności jako przedmiotu prawa cywilnego. Istotne dla dziedzictwa kulturowego w prawie prywatnym są definicje rzeczy i zespołu rzeczy oraz ich kompatybilność z definicją zabytku w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ponadto, wielowymiarowy charakter dziedzictwa kulturowego powoduje, że niektóre jego elementy nie są rzeczami. Dodatkowo rozważania wzbogaciłam o koncepcję pracowni, wykorzystując jeden z projektów miasta Warszawy, mający na celu ochronę zabytkowych pracowni artystycznych. Pracownie podlegają ochronie jako miejsca o znaczeniu historycznym lub artystycznym ze

¹² Definicje w Konwencji dotyczącej środków zmierzających do zakazu i zapobieganiu nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury, sporządzonej w Paryżu dnia 17 listopada 1970 r., Dz. U. z 1974 r., Nr 20, poz. 106 oraz w Konwencji UNIDROIT w sprawie skradzionych lub nielegalnie wywiezionych dóbr kultury, sporządzonej w Rzymie dnia 24 czerwca 1995 r., <https://www.unidroit.org/instruments/cultural-property/1995-convention/> [dostęp: 1 grudnia 2022].

¹³ Definicja dziedzictwa kultury zawarta w konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r., Dz. U. z 1976 r. Nr 32, poz. 190.

¹⁴ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 840.

¹⁵ Ustawa z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury, t.j. Dz. U. z 1999 r., Nr 98, poz. 1150, ze zm.

¹⁶ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 października 2007 r., K 20/07, OTK-A 2007/9/102, Dz. U. z 2007 r., Nr 192, poz. 1394; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 3 grudnia 2020 r., VII SA/Wa 1156/20, LEX nr. 3161886.

¹⁷ J. Pruszyński, *Dziedzictwo kultury Polski. Jego straty i ochrona prawna*, t. 1, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 2001, s. 50

względu na prowadzoną działalność, a także znajdujące się tam zbiory lub dorobek artystyczny osoby wykorzystującej pracownię.

W niniejszym rozdziale przedstawiłam również ostatnie zmiany w prawie, które można traktować jako przejawy publicyzacji prawa prywatnego. Szczególnie zwróciłam uwagę na stanowisko Johna Henry'ego Merrymana, znawcy prawa cywilnego i wybitnego badacza prawa w zakresie rynku sztuki i ochrony dziedzictwa kulturowego, który badał relacje między prawem prywatnym a publicznym. Pisał on o rozróżnieniu tych dwóch dziedzin przez europejskich prawników, próbujących utrwaląć tę dychotomię, co stanowiło wyraźny kontrast z podejściem stosowanym przez prawników amerykańskich¹⁸. W odniesieniu do dziedzictwa kulturowego element publiczny w prawie prywatnym pojawia się dość często i pokazuje złożoną, hybrydową naturę samego dziedzictwa kulturowego. W rozdziale przedstawiłam zachodzące procesy dekodyfikacji kodeksów cywilnych i publicyzacji prawa prywatnego, aby pokazać, jak oddziałują one na ochronę dóbr kultury. Wpływ publicyzacji prawa prywatnego został ukazany w odniesieniu do wybranych zasad polskiego prawa cywilnego.

W rozważaniach na temat hybrydyzacji instytucji prawnych starałam się krytycznie spojrzeć na dyskusję, która toczy się cały czas wśród przedstawicieli doktryny. Pisząc o hybrydyzacji instytucji prawnych można prowadzić rozważania o procesie publicyzacji prawa prywatnego i prywatyzacji prawa publicznego, a nawet o potencjalnym istnieniu „trzeciej drogi» w prawie.”¹⁹. Jest to rezultat szerszego procesu przemieszania odcieni – prywatnego i publicznego – w instytucjach prawnych. W pewnym zakresie jest to też rezultatem implementacji prawa unijnego dotyczącego: ochrony konsumentów²⁰, prawa ponownego wykorzystania informacji sektora publicznego w tym wizerunków muzealiów²¹ i zwrotu dóbr kultury nielegalnie wywiezionych z terytorium państw członkowskich²². Hybrydowość instytucji, w tym postępowań dotyczących zwrotu dóbr, ich wizerunku, obrotu nimi, jest uzasadniona istotą dobra i jego wartością. Uważam, że metoda władcza przeniknęła do prawa prywatnego i jeśli chodzi o potrzeby w zakresie systemowej regulacji prawnej dziedzictwa kultury, jeszcze wielokrotnie będzie wykorzystywana, osiągając rezultat w postaci hybrydowych instytucji prawnych. Dziedzictwo kultury jest bowiem dobrem ze swej istoty wymuszającym takie zmiany. Wśród czynników wyzwających kolejne zmiany w prawie należy wymienić regulacje z obszaru handlu, jak na przykład wdrażanie standardów obrotu dobrami kultury (*due diligence*), które jest powiązane ze zwalczaniem nielegalnego obrotu dobrami kultury, pojawianie się nowych zagrożeń, w tym zintensyfikowanego przemytu dóbr kultury z miejsc objętych działaniami zbrojnym. W przypadku wzmocnienia obecności elementów związanych z dziedzictwem kultury w prawie cywilnym potrzebna jest przemyślana strategia, którą ustawodawca będzie realizować tworząc nowe regulacje prawne. W przypadku dziedzictwa kulturowego można postawić hipotezę, że wiele instytucji prawnych, choć zawartych w Kodeksie cywilnym (np. skarb, krajowy rejestr utraconych dóbr kultury), można traktować jako instytucje o charakterze hybrydowym.

W celu dokonania oceny, czy podstawowe zasady prawa cywilnego mają zastosowanie do dziedzictwa kulturowego jako przedmiotu regulacji, przeanalizowałam pod tym kątem: zasadę autonomii woli, zasadę swobody umów, zasadę pewności prawa i bezpieczeństwa obrotu oraz

¹⁸ J.H. Merryman, *The public law-private law distinction in European and American law*, „Journal of Public Law” 1968, nr 17(3), s. 3-19.

¹⁹ B. Liżewski, *Prawo publiczne a prawo prywatne - wybrane uwagi teoretyczne na temat hybrydyzacji instytucji prawnych*, „Zeszyty Naukowe KUL”, 2018, nr 4, s. 59.

²⁰ P. Stec wymienia zróżnicowanie uczestników obrotu w: P. Stec, *Kodeks cywilny – między dekodyfikacją a rekodyfikacją*, w: P. Stec, M. Załuski (red.), *50 lat Kodeksu Cywilnego. Perspektywy rekodyfikacji*, Warszawa 2015, s. 33, J. Helios, *Publicyzacja prawa prywatnego – prywatyzacja prawa publicznego w kontekście rozważań nad prawem europejskim*, „Acta Wratislaviensis, Przegląd Prawa i Administracji” 2013, t. XCII, s. 25.

²¹ B. Liżewski, op. cit., s. 61.

²² P. Stec, op. cit.

zasadę jedności prawa cywilnego. Zwróciłam uwagę, że zasady autonomii woli oraz pewności i bezpieczeństwa obrotu uległy istotnym zmianom w zakresie ich zastosowania do dziedzictwa kulturowego w obszarze prawa prywatnego. Zdarza się jednak, że przepisy dotyczące dóbr kultury przedkładają pewne wartości nad te, które wyrażają podstawowe zasady prawa cywilnego, takie jak np. zasada, zgodnie z którą uczestnikom obrotu gwarantuje się pewność nabycia własności dobra dokonanego w dobrej wierze. W odniesieniu do nabywania skradzionych dóbr kultury nie znajduje ona zastosowania do części z nich, a wartością chronioną jest prawo właściciela oraz pośrednio integralność kolekcji, z której dany obiekt pochodzi. Niezależnie więc od tego, jak zdefiniujemy te przepisy – jako zakłócające tę zasadę lub jako element ją kształtujący – w każdym przypadku w centrum ochrony pozostanie dobro kultury, a nie strony czynności prawnej lub ich swoboda kształtowania jej treści. Zmiany te wynikają z zobowiązań międzynarodowych, implementacji prawa unijnego i samodzielnej ewolucji prawa ochrony dziedzictwa kulturowego.

W dalszej kolejności przeanalizowałam dekodyfikację prawa prywatnego i fragmentację prawa cywilnego związanego z dziedzictwem kulturowym. Jako przykład podałam krajowy rejestr utraconych dóbr kultury, przyjęcie ustawy o restytucji narodowych dóbr kultury²³, która implementuje dyrektywę 2014/60/UE²⁴, prace nad projektem ustawy o zmianie Kodeksu cywilnego, Kodeksu postępowania cywilnego oraz ustawy o prawie prywatnym międzynarodowym z 2018 r.²⁵ W projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks Postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe zaproponowano zmianę dotyczącą nabycia prawa własności dóbr kultury²⁶. Zgodnie z projektem stosowanie przepisów o nabyciu własności od nieuprawnionego oraz zasiedzenia rzeczy ruchomej wyłączono w stosunku do rzeczy będącej dziełem sztuki zagrabionym z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w czasie II wojny światowej. Projekt zawierał też przepis przejściowy nakazujący stosować do „oceny nabycia własności rzeczy ruchomej będącej dziełem sztuki zagrabionym w czasie II wojny światowej, prawa właściwego dla nabycia własności oraz określenia jurysdykcji polskiego sądu w sprawie praw rzeczowych i posiadania takiej rzeczy [...] przepisy ustaw [...] w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą niezależnie od daty objęcia rzeczy w posiadanie” (art. 4 projektu)²⁷.

Przykłady aktów i projektów aktów normatywnych regulujących problematykę dziedzictwa kulturowego potwierdzają fragmentację prawa oraz podkreślają siłę rozwiązań prywatnoprawnych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego. Poprzez fragmentację prawa cywilnego rozumiem występowanie regulacji z zakresu prawa cywilnego w ustawach szczegółowych poza kodeksem cywilnym oraz innych ustawach, w których regulacje mają charakter publicznoprawny, a jedynie w ograniczonym zakresie zawierają przepisy z zakresu prawa cywilnego. Rola Kodeksu cywilnego jako „serca” prawa prywatnego sprawia, że elementy dziedzictwa kulturowego, a przynajmniej te stanowiące rzeczy, należy umiejscowić w prawie cywilnym.

W prawie ochrony dziedzictwa kultury można wskazać pewne tendencje związane z kwalifikacją nowych jego elementów. Kwalifikacja nowych składników dziedzictwa będzie wymagać analizy pod kątem rezultatów postępu technologicznego i wykorzystywania sztucznej inteligencji w procesie twórczym, ekspansji człowieka w kosmosie, a także personifikacji dóbr

²³ Ustawa z dnia 25 maja 2017 r. o restytucji narodowych dóbr kultury, t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1591.

²⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniająca rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (wersja przekształcona), Dz. Urz. UE L 159, 28.05.2014, s. 1-10.

²⁵ Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe (druk senacki nr 760), https://www.adwokatura.pl/admin/wgrane_pliki/file-760-23040.pdf [dostęp: 1 grudnia 2022].

²⁶ Druk senacki nr 760, op. cit.

²⁷ Prace nad projektem nie są kontynuowane.

naturalnych (święta rzeka) czy odrzeczowienia dóbr materialnych (przykład posągu bożka) i nadania im odrębnego statusu. Ujmowanie dziedzictwa kultury w wymiarze materialnym i niematerialnym, holistycznie z jego elementami przyrodniczymi sprawia, że reżim prawny dziedzictwa jest dodatkowo skomplikowany. Sama kategoria dziedzictwa kultury obejmuje zarówno rzeczy ruchome, jak i nieruchomości, a także dobra niematerialne (dziedzictwo niematerialne). W rozdziale drugim wykazałam, że chociaż nie wszystkie dobra kultury są zabytkami, to powinny nadal pozostawać w centrum uwagi prawa prywatnego. Wydaje się, że dostrzeżenie mozaiki zasobu dziedzictwa kultury i idących za tym konsekwencji w prawie prywatnym umyka ustawodawcom krajowym. Celem tej części pracy było właśnie wskazanie wyzwań kulturowych, które w niedalekiej przyszłości spowodują rozszerzenie desygnatów tego obszaru badawczego i będą wymagały dostosowania adekwatnych instrumentów prawnych, a ich omówienie zawarłam w rozdziale kolejnym.

Rozdział trzeci (*Cultural Heritage Forms: Legal Challenges*) zawiera podrozdziały poświęcone mniej tradycyjnym postaciom dziedzictwa kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem wyzwań prawnych z nimi związanych. Omówiłam w nim kosmiczne dziedzictwo kulturowe, sztukę tworzoną przy udziale sztucznej inteligencji i sztukę cyfrową, które w niedalekiej przyszłości będą stanowić część dziedzictwa kulturowego, a w niektórych przypadkach stanowią już jej składową. Dodatkowo przeanalizowałam złożony status ciała ludzkiego oraz niematerialnego dziedzictwa kultury. Z kolei na przykładzie polskiej ustawy o ochronie dziedzictwa Fryderyka Chopina²⁸ pokazałam fragmentację krajowych przepisów dotyczących dziedzictwa kulturowego i jej przyczyny. Przewidziana w ustawie konstrukcja, w której minister właściwy do spraw kultury jest strażnikiem dóbr osobistych zmarłego kompozytora wpisuje się w dyskusję wokół zastosowania rozwiązań administracyjnoprawnych. W tym przypadku rozwiązania prywatnoprawne mają stanowić mechanizmy ochronne realizując cel przypisany do norm prawa publicznego. Sama zaś ustawa stanowi przykład hybrydowej regulacji, w której elementy prywatnoprawne takie, jak chociażby udzielenie licencji na wykorzystanie wizerunku Fryderyka Chopina, ochrona dóbr osobistych osoby zmarłej spleta się z interesem publicznym i działalnością instytucji kultury tj. Instytutu Fryderyka Chopina.

Pozostawienie poza głównym nurtem zainteresowania polskiego ustawodawcy elementów dziedzictwa kultury (zwłoki, dziedzictwo kosmiczne, sztuka stworzona przez sztuczną inteligencję, e-dziedzictwo, *crypto art*) pokazuje, jak dziedzictwo kultury wychodzi poza ramy prawne i mimo wszystko wbrew konstytucyjnemu obowiązkowi nie zyskuje uwagi ustawodawcy. Wymyka się zarówno prawnym regulacjom dotyczącym rzeczy, jak i prawu autorskiemu, które dotąd mogło stanowić istotny element ochrony na etapie obowiązywania praw autorskich majątkowych. Podobna sytuacja, od lat dyskutowana, pojawia się w związku z wykorzystywaniem prawa własności przemysłowej dla ochrony elementów niematerialnego dziedzictwa kultury. Jeśli chodzi o przejawy dziedzictwa niematerialnego w postaci wiedzy tradycyjnej warto wymienić receptury czy metody lecznicze, a podstawą ochrony może być ochrona znaku towarowego bądź prawo patentowe.

Wyróżniłam dwie sytuacje, w których ustawodawca powinien podjąć aktywność. W pierwszym przypadku potrzeba podjęcia działalności legislacyjnej jest wymuszona rozwojem kultury prawnej i debatą nad skutkami „*cultural wrongs*”. Doskonale oddają to zmiany w postrzeganiu dziedzictwa, które stanowią szczątki ludzkie i dochodzenie ich zwrotu przez podmioty uprawnione. Druga sytuacja odnosi się do postępu technologicznego, zarówno jeśli chodzi o wykorzystanie technologii w tworzeniu nowych dóbr, jak i eksploracji nowych przestrzeni (przestrzeń kosmiczna). Wiąże się to z naturalnym poszerzaniem zasobu

²⁸ Ustawa z dnia 3 lutego 2001 r. o ochronie dziedzictwa Fryderyka Chopina, t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1578.

dziedzictwa kultury. W ten sposób zachodzi konieczność zakwalifikowania dóbr do znanych nam przedmiotów prawa bądź stworzenia nowego reżimu prawnego ochrony.

Status szczątków ludzkich i zwłok wielokrotnie pojawiał się w dyskusjach nad ochroną dziedzictwa kultury i w sprawach związanych z funkcjonowaniem muzeów. W zakresie dziedzictwa kulturowego dyskusje nad szczątkami ludzkimi, które wzbudziły zainteresowanie na całym świecie, dotyczyły główek maoryskich²⁹. Rozważania o statusie zwłok, szczątków ludzkich, ich postaci przetworzonej i faktycznym miejscu pochówku, które podlega ochronie jako zabytek, wykazały, że nastąpiła zmiana w postrzeganiu tych dóbr. Rozwój technologiczny sprawił, że szczątki ludzkie w stanie przetworzonym mogą występować jako odrębna rzecz ruchoma stanowiąca część składową rzeczy ruchomej (szczątki ludzkie jako brylant w oprawie pierścionka) lub powstać przez połączenie materiału z przetworzonymi szczątkami ludzkimi (płyta muzyczna). Element wierzeń religijnych pojawiający się przy okazji kwalifikacji sarkofagu i mumii dowodzi, że nawet jeśli przedstawiciele nauki uważają ciało człowieka po śmierci za rzecz, to sposób postępowania ze szczątkami, ciałem i organami powinien być ustalony na podstawie specjalnych zasad, w tym ewidencjonowania w muzeach i objęcia ochroną na podstawie prawa ochrony dziedzictwa kultury.

Dziedzictwem kosmicznym, które omawiam, w pierwszej kolejności zainteresowali się archeolodzy, a dopiero później, gdy przedmiot ochrony został już częściowo rozpoznany, zagadnienia stały się przedmiotem debat prawnych. Kwestia statusu prawnego meteorytów powinna być uregulowana na podstawie specjalnych przepisów krajowych. Ogólne stosowanie instytucji nabycia własności rzeczy niczyjej nie uwzględnia interesu publicznego w zakresie znaczenia danego dobra w badaniu kosmosu i postępu nauki. W odniesieniu do dziedzictwa kosmicznego znajdującego się poza orbitą kwestie statusu prawnego pozostają nieustalone, chociaż nie jest wykluczone, że państwa uregulują to na poziomie umowy międzynarodowej. Odrębnym zagadnieniem związanym z „dziedzictwem kosmicznym”, a którym należy się zainteresować z perspektywy przyszłych pokoleń, jest problematyka tzw. kosmicznych śmieci, czyli pozostałości wytworów człowieka w przestrzeni kosmicznej. Ewidentnie dostrzec można w tym przypadku kolejny łącznik między prawem ochrony dziedzictwa kulturowego a prawem ochrony środowiska – tym razem w aspekcie przestrzeni kosmicznej. Na podobnej bowiem zasadzie jak w odniesieniu do środowiska Ziemi, są państwa, które nie interesują się kosmicznymi śmieciami, podczas gdy tworzą ich znaczne ilości, a jednocześnie zaczynają powstawać programy międzynarodowe świadczące o próbie rozwiązywania problemów kosmicznych śmieci – przykładem może być Europejska Agencja Kosmiczna i EOS Space System.

Kolejny podrozdział rozdziału trzeciego dotyczy dziedzictwa niematerialnego. Dyskusja międzynarodowa dotycząca miejsca dziedzictwa niematerialnego i prawa do niego oraz dyskusja nad prawem skutecznym *erga omnes* wpisuje się w dyskurs dotyczący znaczenia podziału na *res corporales* i *res incorporales* we współczesnych systemach prawnych. Długo trwające prace nad konwencjami dotyczącymi ochrony wiedzy tradycyjnej i tradycyjnych form wyrazów kulturowych potwierdzają złożoność procesu i jego skomplikowanie. Przyjęcie ostatecznego rozwiązania wiąże się z ustaleniem jednego modelu, który powinien odpowiadać różnym systemom prawa krajowego. Proponuję, aby poszukiwanie narodowego wariantu rozpoczęło się od projektu obejmującego fragment dziedzictwa niematerialnego, które już zostało zewidencjonowane, równoległe z kontynuacją dyskusji nad modelem prawnym. Po raz kolejny, tak jak w przypadku własności intelektualnej, pojawia się pytanie o stworzenie prawa do składników dziedzictwa kultury jako prawa bezwzględne.

Znaczenie sztucznej inteligencji jest dostrzegane przede wszystkim z perspektywy rozwoju cywilizacji. Skutkuje to próbą budowania konstrukcji prawnych związanych z prawem do

²⁹ Głowy wojowników oraz władców.

wytworu, a dodatkowo umieszczeniem go w siatce pojęciowej znanej chociażby międzynarodowym instrumentom prawa ochrony dóbr kultury. Dodatkowy problem to kwestia trwałości ochrony, która w przypadku utworów, własności przemysłowej jest ograniczona w czasie, co nie realizuje idei ochrony dziedzictwa kultury. Sztuka tworzona z udziałem algorytmu wymusza już teraz zainteresowanie się nią na poziomie prawa ochrony dziedzictwa kultury. Zaadaptowanie rozwiązania stosowanego przy utworach audiowizualnych, stworzenie pewnej fikcji prawnej pozwoliłoby na ochronę prawnoautorską dzieł, zanim zostaną wprowadzone szczegółowe rozwiązania prawne z zakresu prawa ochrony dziedzictwa kultury. Zaproponowane modele określania podmiotu uprawnionego z tytułu praw autorskich czy modyfikacja instytucji *droit de suite* na rzecz *droit de coopération avec l'intelligence artificielle* oraz utworzenie funduszu sztuki i sztucznej inteligencji mogą stanowić jeden z wielu głosów w debacie, która lada moment powinna przyciągnąć uwagę ustawodawcy.

Sztuka współczesna stawia wyzwania dziedzictwu kultury tak w wymiarze jego statusu w prawie prywatnym, jak i jego ochrony w prawie publicznym. Przyszłe dziedzictwo cyfrowe nie jest uwzględnione w ustawie o muzeach³⁰ i ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Pliki cyfrowe zawierające dzieła wirtualne z jednej strony umożliwiają – dzięki możliwości skopiowania – ich zabezpieczenie, a z drugiej – ze względu na brak typowego, znanego z definicji muzealiów materialnego nośnika – uniemożliwiają ewidencjonowanie. W świetle ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nie jest też możliwe zastosowanie do tych dóbr określonej formy ochrony przeznaczonej dla zabytków. Nawet istniejąca w stosunku do niektórych dzieł sztuki współczesnej ochrona prawnoautorska nie realizuje celu związanego z zabezpieczeniem spuścizny dla kolejnych pokoleń. Treści cyfrowe wykorzystane w tworzeniu dzieł sztuki, *cloud computing* oraz *bio art* wymuszają rewizję systemu prawa ochrony dziedzictwa kultury oraz opracowanie metod i zasad konserwacji. Być może problem ten powinien być też podjęty na poziomie międzynarodowym w ramach wypracowywania standardów muzealnych przez Międzynarodową Radę Muzeów (ICOM) i we współpracy z UNESCO.

Podjętą próbą regulacji prawnej, obejmującą szeroko rozumiane dziedzictwo, spuścizny osoby fizycznej, jest ustawa o ochronie dziedzictwa Fryderyka Chopina. Zawiera ona nietypową propozycję zarządzania spuścizną Fryderyka Chopina. W tym przypadku należy odnotować przekroczenie przez polskiego ustawodawcę reżimu narzuconego prawem autorskim ze względu na interes publiczny. Ustawa może być postrzegana jako hybrydowa, gdyż łączy różne elementy z zakresu prawa własności przemysłowej, prawa autorskiego, komercyjnego wykorzystywania nazwiska i wizerunku kompozytora. Hybrydowość przejawia się także w powiązaniu elementów prywatnoprawnych i publicznoprawnych i stanowi jedno z możliwych rozwiązań do wykorzystania w przyszłości.

W rozdziale czwartym (*A New Approach to Cultural Heritage and the Legal Regime of Common Resources in Poland*) przedstawiłam wyniki moich badań dotyczących statusu prawnego poszczególnych zasobów, w tym kopalin, wód oraz zwierząt. W tym kontekście opisałam ideę dobra wspólnego oraz dobra materialne, które nie stanowią rzeczy w rozumieniu Kodeksu cywilnego (zwierzęta, minerały, wody). W polskich ustawach zwracają uwagę zwroty dotyczące znaczenia danego dobra tj. uznanie zwierząt żyjących wolno za dobro ogólnonarodowe, wód publicznych za własność publiczną (część dobra publicznego), podobnie jak odwołanie w już nieobowiązującej ustawie o ochronie dóbr kultury i określenie dóbr kultury jako bogactwa narodowego. Odniosłam się również do trustów (*public trusts*) i specjalnych reżimów dziedzictwa naturalnego stosowanych w Indiach, Australii i Nowej Zelandii. Zagadnienie trustu było przeze mnie badane wcześniej (zob. publikacje: A. Jagielska-Burduk, W. Szafranski, *Trust w: Mechanizmy prawne zarządzania dziedzictwem kultury*, red. nauk. A.

³⁰ Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach, tj. Dz. U. z 2022 r., poz. 385.

Jagielska-Burduk, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Wolters Kluwer, Gdańsk–Warszawa 2016, s. 254-285; A. Jagielska-Burduk, *Trust jako nowe rozwiązanie w zarządzaniu dziedzictwem kultury*, „Ukrayina – Yevropa – Svit: mizhnarodnyy zbirnyk naukovykh prats” 2012, nr 10, s. 260-269).

Przyjęte przez ustawodawcę modele bezwzględnych praw podmiotowych „własności” pokazują, w jaki sposób zasoby są traktowane priorytetowo oraz w jaki sposób uwzględniany i zabezpieczony jest interes publiczny. W rozdziale przedstawiłam przykłady regulacji dotyczących „własności” wód, złóż mineralnych i zwierząt, świadczące o zmianach zachodzących w tym obszarze. W kontekście składników dziedzictwa kulturowego, które znajdują się w centrum pracy, kluczowe było ustalenie, w jakich sytuacjach ustawodawca może posłużyć się konstrukcją prawną zbliżoną do prawa własności. Na podstawie analizowanych przykładów został wskazany pewien ramowy sposób działania ustawodawcy i odniesiony do konstrukcji prawa na składnikach dziedzictwa kultury. Te ustalenia odniosłam do ustaw dotyczących ochrony dziedzictwa kultury, szukając podobieństw i wskazując potencjał omówionych rozwiązań. Celem tej części badań było pokazanie, w jaki sposób prawnie regulowane są dobra materialne, takie jak wody, minerały i podobne elementy, które są traktowane jako zasoby naturalne, oraz w jaki sposób konstruuje się prawa do nich. Prawa do dóbr materialnych niebędących rzeczami konstruuje się poprzez dokonanie podziału dóbr w ramach danego zasobu i przyznanie w stosunku do części z nich wyłącznego prawa Skarbowi Państwa. Nie oznacza to jednak wyłączenia podmiotów prywatnych z korzystania z tych dóbr (np. uprawnienia wędkarskie, pozwolenia wodnoprawne). Ustawodawca tworząc niejednokrotnie sztuczne podziały realizuje w każdym przypadku konkretny cel, jak chociażby nadanie wybranym wodom statusu kopalin. Poza podziałem zasobu warto wymienić powołanie specjalnych podmiotów do zarządzania zasobem, przykładowo Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie oraz umożliwienie korzystania z dobra na podstawie stosunku zobowiązaniowego (użytkowanie rybackie, użytkowanie górnicze) bądź pozwolenia (pozwolenie wędkarskie). Tłem do każdej przełomowej zmiany prawa jest najczęściej ożywiona dyskusja poprzedzająca moment krytyczny w postaci wprowadzenia nowego rozwiązania legislacyjnego. Przykładowo rozwój ustawodawstwa dotyczącego zwierząt jest wynikiem debaty naukowej spowodowanej też zmianą w postrzeganiu zwierząt jako istot czujących.

W badaniach przeanalizowałam historię praw podobnych do praw własności (kategorii zaproponowanej przez Fryderyka Zolla³¹), tendencje do obejmowania nimi pewnych dóbr, którymi zarządzanie jest organizowane w interesie publicznym, historię regulacji tych zasobów oraz to, w jaki sposób z przyjętych na przestrzeni lat rozwiązań może korzystać dziedzictwo kulturowe. Ze względu na specyfikę złóż kopalin i ich strategiczne znaczenie dla rozwoju gospodarczego państwa, polski ustawodawca chciał stworzyć odrębne prawo podmiotowe przysługujące Skarbowi Państwa. Liczba rodzajów złóż kopalin jest ograniczona, ale historia ich prawnej regulacji pokazuje, że ostateczna i obecnie obowiązująca jest wynikiem wielu zmian i debat doktrynalnych. Prawo własności wód przedstawiłam pod kątem własności publicznej i prywatnej oraz interesu publicznego dotyczącego dostępu i korzystania z wody. Zaprezentowałam problematykę gospodarowania wodami z perspektywy zarządzania dobrem wspólnym, jak też podmiotu, który wykonuje w imieniu państwa prawa własności do zasobów wodnych, czyli Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Ponadto, chcąc zwrócić uwagę na nowe tendencje, odwołałam się do przykładów regulacji prawnych dotyczących rzek pochodzących z Indii, Australii i Nowej Zelandii. Rzeki traktowane są jako osoby prawne lub osoby fizyczne, których interesy reprezentują przedstawiciele lub opiekunowie. Choć rozwiązania te nie są bliskie europejskiej myśli prawniczej, mogą w mojej ocenie zainspirować

³¹ F. Zoll, *Prawa rzeczowe na ziemiach polskich*, cz. 1, Księgarnia J. Czarneckiego, Warszawa 1920, s. 25.

i wpłynąć na sposób patrzenia na zasoby wodne, a także na dziedzictwo kultury w przyszłości. Wspólnym mianownikiem każdego modelu jest działanie na rzecz rzeki w celu poszukiwania równowagi między potrzebami społeczności a koniecznością zachowania zasobów naturalnych.

Status prawny zwierząt jest opisany na podstawie ustawy o ochronie zwierząt³². Zwierzęta, wcześniej uznawane za rzeczy, w świetle obecnie obowiązującej ustawy przestały być za takie uważane. Zasadnicze rozważania dotyczą procesu i argumentów, które doprowadziły do dereifikacji zwierząt. Zwierzęta przedstawiane są jako przedmioty prawa, których status prawny jest niejednolity. Zagadnienie zwierząt dziko żyjących przedstawiłam w związku z ustawą Prawo łowieckie³³, która stanowi, że zwierzęta łowne występujące na wolności są własnością Skarbu Państwa. Analiza prowadzi do ustaleń, że ustawowa dereifikacja zwierząt może mieć jednak realny wpływ na ochronę zwierząt tylko wtedy, gdy istnieją przepisy ustanawiające mechanizmy ochrony i gdy istnieje zagrożenie karą dla podmiotów nieprzestrzegających zasad postępowania ze zwierzętami.

W ostatnich dwóch podrozdziałach skoncentrowałam się na holistycznym podejściu do ochrony dziedzictwa kulturowego i kulturowego wymiaru przyrody w prawie międzynarodowym i polskim. Szczególnie interesował mnie przyrodniczy komponent nieruchomości lub obiektów o wartości kulturowej. Takie podejście jest konsekwencją zmian zachodzących w sposobie postrzegania świata i środowiska człowieka. Holistyczna koncepcja dziedzictwa, łącząca elementy kulturowe i przyrodnicze, jest w moim przekonaniu punktem wyjścia do budowania mechanizmów ochronnych. Starając się to uwzględnić, w dalszej części zastanawiałam się, czy przyszłe zmiany w zakresie własności dóbr materialnych niestanowiących rzeczy znajdują odzwierciedlenie w holistycznym podejściu do dziedzictwa kulturowego; ukazałam wybrane przykłady z prawa polskiego i międzynarodowego. Włączenie komponentu przyrodniczego do dziedzictwa kulturowego jest konsekwencją przesunięcia ochrony dziedzictwa przyrodniczego w kierunku dziedzictwa kulturowego. Przedstawiłam polskie przepisy konstytucyjne i w niezbędnym zakresie ustawy szczegółowe (ustawa Prawo ochrony środowiska³⁴, ustawa o ochronie przyrody³⁵, ustawa o lasach³⁶). Przeanalizowałam też komponent przyrodniczy muzealiów w ustawie o muzeach i jego znaczenie w Kodeksie Etyki Muzeów ICOM³⁷ oraz definicję zabytku w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Pod kątem komponentu naturalnego w dziedzictwie kultury przeanalizowałam wybrane międzynarodowe instrumenty prawne: konwencje kulturalne UNESCO, Konwencję UNIDROIT w sprawie skradzionych lub nielegalnie wywiezionych dóbr kultury oraz konwencje Rady Europy (Europejską Konwencję Kulturalną³⁸, konwencję z Faro³⁹, Europejską Konwencję Krajobrazową⁴⁰). Komponent naturalny jest obecny w definicjach krajobrazu jak też miejscach światowego dziedzictwa w przypadku, gdy obiekt naturalny ma znaczenie kulturowe. Ustalenia prowadzą do wniosku, że naturalny komponent dziedzictwa kulturowego jest głęboko zakorzeniony w większości tych ram prawnych. Analizując zaś konwencję o

³² Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 572.

³³ Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie, t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1173.

³⁴ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1973 ze zm.

³⁵ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 916 ze zm.

³⁶ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach, t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 672. ze zm.

³⁷ <https://icom.museum/wp-content/uploads/2018/07/poland.pdf> [dostęp: 1 grudnia 2022].

³⁸ Europejska Konwencja Kulturalna sporządzona w Paryżu dnia 19 grudnia 1954 r., Dz. U. z 1990 r., Nr 8 poz. 44.

³⁹ Konwencja ramowa Rady Europy o wartości dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa sporządzona w Faro dnia 27 października 2005 r., Dz. U. z 2022 r., poz. 1288.

⁴⁰ Europejska Konwencja Krajobrazowa sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 r., Dz. U. z 2006 r., Nr 14, poz. 98.

ochronie światowego dziedzictwa⁴¹, poruszyłam dodatkowo kwestię praw rzeczowych i możliwego współistnienia różnych praw na przykładzie kopalni w Tarnowskich Górach. W przypadku, gdy jednym z elementów miejsc światowego dziedzictwa UNESCO są minerały i kopalnie, możemy w obrębie jednego miejsca mieć do czynienia z własnością nieruchomości Skarbu Państwa, własnością prywatną i własnością kopalni.

Rozdział piąty (*Polish Private Law and Cultural Heritage*) dotyczy ochrony dziedzictwa kulturowego z wykorzystaniem instrumentów prawa prywatnego w Polsce. W tej części przywołałam instytucje prawa cywilnego związane z nabyciem własności składnika dziedzictwa kultury i odtworzyłam kierunek działań ustawodawcy związany z nowym miejscem dziedzictwa kultury w prawie prywatnym. Przedstawiłam także przepisy prawne dotyczące nabycia własności w odniesieniu do znalezionych obiektów zabytkowych i instytucję skarbów narodowych w kontekście tego, jak uzupełniają one istniejącą ochronę prawną. Zaprezentowałam różne sposoby nabycia własności składników dziedzictwa kultury. W przypadku instytucji skarbu, znalezienia zabytku, materiału archiwalnego czy zabytków archeologicznych szczególną rolę odgrywa Skarb Państwa. Ustawodawca przyznając prawo własności Skarbowi Państwa godzi się automatycznie na ponoszenie kosztów zarządzania i ochrony danych dóbr. Pojawia się jednak problem zabezpieczenia dziedzictwa archeologicznego. W odniesieniu do własności Skarbu Państwa zabytków archeologicznych przeanalizowałam zasady zarządzania tym zasobem jeszcze przed jego wydobyciem i znalezieniem.

W polskim prawie i doktrynie problem z zabytkami archeologicznymi na tle innych zabytków ruchomych i nieruchomych związany jest z silniejszą w praktyce ich komercjalizacją poprzez rynek, który w tym przypadku (zarówno szczególnie w swej sferze nielegalnej) oddziałuje niekorzystnie na skuteczność ochrony tego dziedzictwa, zmuszając państwa nie tylko do ekstraordynaryjnych regulacji prawnych w tym zakresie, ale i działań faktycznych. Niektóre państwa, na przykład Ameryki Środkowej i Południowej – takie, na terenie których znajduje się sztuka prekolumbijska, obok restrykcyjnych regulacji, zdecydowały się na działania faktyczne, np. na tworzenie „falsyfikatów” czy kopii takich obiektów. Ma to na celu zabezpieczenie nieodkrytych dóbr, a jednocześnie zwiększenie podaży jako odpowiedź na istniejący popyt na rynku komercyjnym (często nielegalnym).

Ponadto ustaliłam, że w prawie krajowym wzmocniony reżim obejmuje dobra stanowiące przedmiot własności Skarbu Państwa czy instytucji publicznych. Kryterium dobra narodowego pojawia się przy muzealiach, określeniach takich jak „narodowe dobra kultury”, „instytucja zbiorów publicznych”, które ukazują kontynuację i wzmacnianie istniejących reżimów (muzealia) oraz tworzenie nowych, obejmujących też dobra stanowiące przedmiot własności podmiotu prywatnego pod warunkiem spełnienia pewnych wymogów. Analizie poddałam pojęcia: *res extra commercium*, muzealia i zbiory archiwalne. Problematykę kolekcji i eksponatów analizowałam w moich wcześniejszych publikacjach (A. Jagielska-Burduk, A. Jakubowski, *Narrative Museums and Curators' Rights: The Protection of a Museum Exhibition and Its Scenario under Polish Law*, „Santander Art and Culture Law Review” 2020, nr 2(6), s. 151-176, <https://doi.org/10.4467/2450050XSNR.20.014.13017>; A. Jagielska-Burduk, A. Jakubowski, *Muzea a ochrona dziedzictwa kulturowego – o muzealium w prawie polskim*, w: M. Jankowska, P. Gwoździewicz-Matan, P. Stec (red.), *Własność intelektualna a dziedzictwo kulturowe. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Wojciechowi Kowalskiemu*, Wydawnictwo Ius Publicum, Warszawa 2020, s. 488-500).

Ewolucję prawa ukazałam na przykładzie nowych przepisów dotyczących nabycia ruchomości, zapewniających szczególną ochronę przedmiotów wpisanych do krajowego rejestru utraconych dóbr kultury (KRUDK) oraz skarbów narodowych należących do zbiorów

⁴¹ Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r., Dz. U. z 1976 r. Nr 32, poz. 190.

publicznych, co jest rezultatem implementacji dyrektywy UE 2014/60. Od niedawna regulacje w prawie cywilnym czynią wyłom w zasadzie pewności obrotu lub ją rozbudowują (w zależności od przyjętego stanowiska dotyczącego wpływu na treść tej zasady) na rzecz strzeżenia dziedzictwa kultury, wyłączając wybrane dobra spod działania przepisów o nabyciu własności rzeczy ruchomej w dobrej wierze i zasiedzenia rzeczy ruchomej. Nie ulega wątpliwości, że pewne działania legislacyjne stanowią wypadkową analiz efektywności prawa wewnętrznego (instytucja skarbu, rzeczy znalezionych), doświadczeń zagranicznych i obowiązku implementacji prawa unijnego (narodowe dobra kultury i kolekcje publiczne). Zauważalne jest też, że z pewnych rozwiązań (KRUDK), które nie są stosowane, ustawodawca się wycofuje (poprzez rezygnację z tworzenia rejestrów), co także stanowi element budowania nowej strategii prawnej ochrony dziedzictwa.

Analiza przepisów prowadzi do ustalenia, że prawa do dziedzictwa nie są jednolite. W przypadku dziedzictwa stanowiącego dobra materialne zachodzi wręcz wewnętrzna stratyfikacja praw rzeczowych i praw podobnych do własności w odniesieniu do jego składników. Przykładem zróżnicowania jest chociażby konstrukcja „własności zabytków archeologicznych”, która w stosunku do nieodkrytych zabytków archeologicznych (zabytków, co do których nie sposób będzie ustalić właściciela) bardziej przypomina swym kształtem prawo bezwzględne podobne do własności. W stosunku do zabytków ruchomych nie ma jednolitych rozwiązań. Inne rozwiązania przyjęto dla muzealiów, archiwaliów, zabytków ruchomych „zwykłych” i archeologicznych. W ramach materiałów archiwalnych ustawodawca również wyodrębnił dwie kategorie, wedle kryterium pochodzenia zasobu archiwalnego (państwowy zasób archiwalny oraz niepaństwowy zasób archiwalny). Ustawodawca, nieprecyzyjnie konstruując przepisy antyalienacyjne, stworzył dwa reżimy w systemie ochrony narodowego zasobu archiwalnego, a niestety w ślad za tym nie nastąpiła głębsza refleksja nad znaczeniem tych przepisów dla pozostałych dóbr kultury.

W monografii przedstawiłam dwa warte rozważenia rozwiązania wzmacniające ochronę. Pierwsze wiąże się z wyłączeniem określonego zbioru dóbr z obrotu cywilnoprawnego ze względu na dobro publiczne, przy utrzymaniu tego dobra w ramach kategorii rzeczy. Rozwiązanie to może być wdrożone na kilku poziomach i powinno też uwzględniać cenne obiekty prywatne, które nie są dofinansowywane ze środków publicznych. W tej sytuacji wymagany byłby wniosek właściciela o objęcie szerszą ochroną, a w konsekwencji jego zgoda na zarządzanie zbiorem niealienowalnych dóbr. Drugie rozwiązanie ma swoje uzasadnienie w szczególnym charakterze dobra prawnego, jakim jest dziedzictwo kultury – jest to uznanie za odrębną kategorię dóbr prawnie chronionych. Za odrębną kategorią prawną dóbr przemawia specyficzny charakter składników dziedzictwa kultury, którą to myśl rozwinęłam w kolejnych rozdziałach. W tym miejscu wypada zaznaczyć, że pierwsze rozwiązanie („słabsze”) nie wyklucza drugiego. Można dokonywać zmian stopniowo i skorzystać z rozwiązań silniejszych dopiero na kolejnym etapie przemian systemu prawa. Co więcej, być może rozwiązanie pierwsze, związane z wprowadzeniem reżimu *res extra commercium* (analizą jego funkcjonalności), może być etapem wstępnym do zaproponowania nowej kategorii prawnej i stanowić etap przygotowawczy dla dalszych zmian.

W rozdziale szóstym (*Cultural Heritage Protection in Private Law: In Search of New Solutions*) przeanalizowałam kwestię wspólnej odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe i rolę podmiotów prywatnych w ochronie dziedzictwa kulturowego. Wspólna odpowiedzialność stanowi pochodną koncepcji wspólnego dziedzictwa kultury. W pełni uprawnione jest, moim zdaniem, uznanie wspólnej odpowiedzialności za dziedzictwo jako obowiązku wywodzącego się z przepisów konstytucyjnych, a także wynikającego z zobowiązań w umowach międzynarodowych. Elementem wspólnej odpowiedzialności jest także tworzenie list, na które wpisywane są dobra w zagrożeniu, które to działanie ma stanowić w rezultacie podstawę do podjęcia międzynarodowych starań i współpracy o zabezpieczenie danego dobra. W 2022 r.

znaczenie symboliczne miał wpis barszczu ukraińskiego⁴² oraz informacja o wniosku o wpisanie Odessy na listę dziedzictwa w zagrożeniu⁴³. Wspólna odpowiedzialność jest też związana ze współpracą publiczno-prywatną, ponieważ ma znaczenie nie tylko w relacjach między państwami na poziomie międzynarodowym, ale także innymi podmiotami prawa. Kamieniem milowym jest sprawa *The Prosecutor v. Ahmad Al Faqi Al Mahdi* prowadzona przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym w Hadze⁴⁴. Przyznanie symbolicznego 1 euro na rzecz UNESCO pokazuje, że społeczność międzynarodowa jest nie tylko uprawniona, ale i odpowiedzialna za dziedzictwo. Sprawa dotyczy intencjonalnego zniszczenia grobowców w Timbuktu, miejsca wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa Ludzkości UNESCO. UNESCO występuje w tym przypadku jako podmiot reprezentujący interesy społeczności międzynarodowej uprawnionej do dziedzictwa kulturowego i korzystającej z niego. W trakcie badań ukazałam pojęcie wspólnego dziedzictwa w konwencjach prawa międzynarodowego (Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza⁴⁵, Konwencja o ochronie podwodnego dziedzictwa kulturowego⁴⁶, Konwencja haska o ochronie dóbr kultury w razie konfliktu zbrojnego⁴⁷, Konwencja UNESCO w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego) oraz innych aktach prawnych i dokumentach UE. W konwencjach UNESCO odniesienia do wspólnego dziedzictwa pojawiają się dość często. Niemniej jednak nie oznacza to, że sama perspektywa wspólnego dziedzictwa kulturowego jest za każdym razem tożsama. W monografii odwołam się też do wspólnej własności i specyfiki prawa własności.

Sama koncepcja współodpowiedzialności jest obarczona kilkoma ryzykami. Wynikają one z konieczności ustalenia odpowiedzialności za dziedzictwo. Idąc dalej, od zakresu odpowiedzialności zależy wysokość środków, które powinny być przeznaczone na prace przy zagrożonym lub zniszczonym dziedzictwie kulturowym, a które w rezultacie wpływają na rzeczywistą realizację ochrony dziedzictwa. Podobny problem pojawia się przy podziale środków w sytuacji, gdy dobro nie jest zagrożone, ale nadal wymaga podjęcia pewnych działań. Kolejne ryzyko dotyczy problemów, które wynikają z zarządzania i korzystania z określonych składników dziedzictwa. Istota wspólnej odpowiedzialności przypomina wspólne władztwo (zarząd mieniem w interesie przyszłych pokoleń *stewardship*)⁴⁸, którego kluczowym elementem jest nie sama własność/współwłasność, ale zarządzanie w interesie przyszłych pokoleń. Trust był wielokrotnie przywoływany w literaturze w kontekście zarządzania dziedzictwem kulturowym. Powiernictwo można połączyć ze współodpowiedzialnością, jeśli chodzi o zarządzanie zasobami kulturowymi. Pozwoliłoby to ominąć problem związany z przejściem praw własności. Nie da się jednak oddzielić dziedzictwa kulturowego od elementów tożsamości, narodu, wspólnoty, co wpływa na uznanie wspólnego dziedzictwa przez wybrane

⁴² Wpisanie barszczu ukraińskiego na Listę niematerialnego dziedzictwa UNESCO wymagającego pilnej ochrony, decyzja Międzyrządowego Komitetu z dnia 1 lipca 2022 r., LHE/22/5.EXT.COM/5, <https://ich.unesco.org/en/5extcom> [dostęp: 1 grudnia 2022]

⁴³ Przemówienie prezydenta Ukrainy podczas Rady Wykonawczej UNESCO w 2022 r. (<https://www.unesco.org/en/articles/unesco-president-zelensky-officially-announces-odesas-candidacy-receive-world-heritage-status> [dostęp: 1 grudnia 2022]) i wniosek o wpisanie Odessy na Listę Światowego Dziedzictwa w Zagrożeniu (G. Persigny, *Ukraine wants UNESCO to protect Odessa*, „The European Times” 31 sierpnia 2022, <https://www.europeantimes.news/2022/08/ukraine-wants-unesco-to-protect-odessa/> [dostęp: 1 grudnia 2022]).

⁴⁴ Prokurator przeciwko Ahmad Al Faqi Al Mahdi, ICC-01/12-01/15.

⁴⁵ Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza, sporządzona w Montego Bay dnia 10 grudnia 1982 r., Dz. U. z 2002 r., Nr 59, poz. 543.

⁴⁶ Konwencja o ochronie podwodnego dziedzictwa kulturowego, przyjęta w Paryżu dnia 2 listopada 2001 r., Dz. U. z 2021 r., poz. 1302.

⁴⁷ Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z regulaminem wykonawczym do tej Konwencji oraz Protokół o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisane w Hadze dnia 14 maja 1954 r., Dz. U. z 1957 r. Nr 46, poz. 212.

⁴⁸ K.A. Carpenter, S.K. Katyal, A. Riley, *In defense of property*, „The Yale Law Journal” 2009, nr 118(6), s. 1022, 1048, 1028-1029.

grupy. W przypadku wspólnego dziedzictwa i przedmiotu praw nie sposób przyjąć roszczenia opartego wyłącznie na prawie własności⁴⁹. W tym zakresie odwołuję się też do koncepcji własności wspólnej oraz *dominium directum* i *dominium utile*.

Zaproponowana przeze mnie koncepcja współodpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe powinna być realizowana poprzez uwzględnienie otoczenia dziedzictwa i społeczności, a w przypadku spraw związanych z roszczeniami zwrotu obiektów ruchomych – również poprzez uwzględnienie ich pochodzenia. Jednocześnie rola prawa prywatnego w ochronie dziedzictwa kulturowego powinna polegać na określeniu statusu dóbr w systemie prawnym i wzmocnieniu argumentacji na rzecz znaczenia tych dóbr. Skoro dziedzictwo kulturowe podlega ochronie niezależnie od prawa własności i jest uznawane za część dziedzictwa światowego lub narodowego, to być może pozostawienie dziedzictwa kultury poza kategorią rzeczy jest naturalną konsekwencją wzmocnienia reżimu jego ochrony na poziomie krajowym i międzynarodowym.

We wcześniejszych pracach badałam prawne uwarunkowania ochrony oraz interes pokoleń przyszlých. W publikacji *Zabytek ruchomy* (Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2011, s. 281 i n.) zaprezentowałam koncepcję ochrony interesów sukcesorów (koncepcję prymatu interesu pokoleń oczekujących), zaproponowaną wspólnie z Wojciechem Szafrąńskim. W myśl tej koncepcji najistotniejszy jest element zachowania zabytku lub dobra kultury. Jednocześnie wobec nietrwałości prawa własności i procesu związanego z ograniczaniem prawa własności dóbr kultury celowe jest poszukiwanie nowych rozwiązań prawnych.

W podrozdziale dotyczącym własności prywatnej opisałam i uwzględniłam ważną rolę podmiotów prywatnych w ochronie dziedzictwa kulturowego. Przedstawiłam włoskie projekty dotyczące udostępniania pałaców publiczności, ideę pierwszych muzeów i aktywność prywatnych właścicieli w zarządzaniu dziedzictwem kulturowym. Wspomniałam o idei budowania systemu zachęt, tak aby właściciele byli bardziej zaangażowani w ochronę dziedzictwa. W tym celu odniosłam się do dokumentów Rady Europy, projektu UNIDROIT (UNIDROIT Convention Academic Project) oraz toczących się prac nad zarządzaniem kolekcjami. Ukazałam wyzwania związane ze współpracą publiczno-prywatną w czasie pandemii COVID-19 i po niej. Przedstawiłam też istotne wyroki sądów dotyczące polskiego modelu ochrony i sytuacji prywatnego właściciela⁵⁰. Wskazałam, że istnieją też interesariusze zainteresowani ochroną i dostępem do dziedzictwa, którzy nie są związani z danym jego składnikiem poprzez prawo własności (wcześniej o prawach kulturalnych, które są niezależne od aspektów prawnorzeczowych w publikacji A. Jakubowski, A. Jagielska-Burduk, *Cultural rights*, w: M. Sellers, S. Kirste (red.), *Encyclopedia of the Philosophy of Law and Social Philosophy*, Springer, Dordrecht 2021, s. 1-5, https://doi.org/10.1007/978-94-007-6730-0_826-1). Nie ulega wątpliwości, że właściciel lub posiadacz dóbr kultury ma o wiele więcej obowiązków określonych w przepisach prawa publicznego i prywatnego niż właściciele zwykłych dóbr. Uważam, że prawo dziedzictwa kulturowego odzwierciedla aktualną sytuację społeczną i rozwój społeczeństw. Uwzględnienie roli własności prywatnej pokazuje tendencję do dzielenia kosztów ochrony między sektor prywatny i publiczny. Obecność podmiotów prywatnych w ochronie dziedzictwa nie jest równa w skali globalnej, a w niektórych krajach partnerstwo i współpraca wciąż nie są wystarczająco wykorzystywane w dziedzinie kultury.

⁴⁹ F. Macmillan, *The protection of cultural heritage: common heritage of humankind, national cultural 'Patrimony' or private property?*, „Northern Ireland Legal Quarterly” 2013, nr 3(64), s. 363-364.

⁵⁰ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 października 2007 r., K 20/07, OTK-A 2007/9/ 102; wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 25 maja 2016 r., Kp 2/15, OTK ZU nr. A/2016, poz. 23; wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 29 marca 2011 r. w sprawie Potomska i Potomski przeciwko Polsce 33949/05, LEX nr 784737; wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 4 listopada 2014 r. w sprawie Potomska i Potomski przeciwko Polsce, 33949/05.

Własność prywatna i instrumenty prawa prywatnego są niewątpliwie ważnymi elementami w przyszłości prawa dziedzictwa kulturowego także w Polsce.

Rozdział szósty kończy się oceną i propozycją dotyczącą możliwego zakresu dereifikacji dóbr kultury. Stanowi też próbę odpowiedzi, czy dereifikacja jest rzeczywiście możliwa, czy też pozostanie mitem wykorzystywanym w argumentacji na rzecz wzmocnienia ochrony określonej kategorii dóbr kultury. Proces emancypacji prawnej dóbr kultury trwa i charakteryzuje się nowym postrzeganiem pewnych dóbr. Jednocześnie pojawiają się nowe reżimy i instrumenty ochrony, które mogą być percypowane jako pochodne tego procesu lub jego uzupełnienia.

Polski ustawodawca niewątpliwie wciąż szuka pomysłów na to, jak ukształtować nowy reżim dziedzictwa kulturowego i w tym celu wprowadził zmiany w prawie prywatnym i zainicjował dyskusje dotyczące kolejnych nowelizacji. Rozważając wprowadzenie dereifikacji, w pierwszej kolejności nasuwa się kwestia celu, jakiemu ma ona służyć. Pojawia się również pytanie, czy nowa konstrukcja jest rzeczywiście potrzebna i czy założonego celu nie można było osiągnąć za pomocą innych, tradycyjnych metod. Każde nowe unikatowe rozwiązanie może spotkać się z zarzutem, że zmiana jest powierzchowna i w rzeczywistości niewiele wnosi do praktyki prawniczej. Z drugiej strony dereifikacja dziedzictwa kulturowego może być traktowana jako przejaw prawnej rewizji dotychczasowej systematyki dóbr materialnych.

Pierwsze pytanie o nową kategorię dóbr postawił Richard Crewdson⁵¹. Zazwyczaj, szukając rozwiązań, nie zmieniano statusu dobra jako takiego, ale dostosowywano rodzaj prawa. Zwykle nowe rozwiązania dopasowuje się do potrzeb dziedzictwa (trust, *fidei commissum*, depozyt), wskazując na wyczerpanie prawa własności. W moich wcześniejszych badaniach dotyczących mechanizmów prawnych zarządzania dziedzictwem kulturowym pojawiły się rozważania na temat uniwersalnego węzła łączącego teraźniejszość i przeszłość w zarządzaniu dziedzictwem kulturowym oraz próby wyzwolenia dziedzictwa z węzła własności (teoria węzłów dziedzictwa w: A. Jagielska-Burduk, *Nowy wizerunek dziedzictwa – między ochroną a zarządzaniem*, w: A. Jagielska-Burduk, W. Szafrński, Ł. Gawęł, *Mechanizmy prawne zarządzania dziedzictwem kultury*, red. nauk. A. Jagielska-Burduk, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Wolters Kluwer, Gdańsk–Warszawa 2016, s. 60-65).

W monografii, uzasadniając dereifikację, wyodrębniłem następujące argumenty dotyczące dobra kultury i stosowanych rozwiązań prawnych:

- Wartość niematerialna dziedzictwa kulturowego jest wartością pozaekonomiczną dobra. Nie ulega wątpliwości, że wartość ekonomiczna dobra jest często związana z jego wartością niematerialną, uzasadniającą jego wzmożoną ochronę.
- Traktowanie dóbr kultury jako dóbr szczególnych znajduje odzwierciedlenie w instrumentach prawa międzynarodowego, jak również w prawie unijnym.
- Odrębne procedury rozwiązywania sporów, w tym dotyczące alternatywnych metod rozstrzygania sporów (przy UNESCO działa Intergovernmental Committee for Promoting the Return of Cultural Property to its Countries of Origin or its Restitution in Case of Illicit Appropriation, a w 2010 r. przyjęto *Rules of Procedure for Mediation and Conciliation*⁵²). Na uwagę zasługuje również działalność World Intellectual Property Organisation (WIPO), w tym zasady mediacji przygotowane we współpracy z Międzynarodową Radą Muzeów (ICOM) (2012) i w ramach inicjatywy „WIPO ADR Services for Specific Sectors” oraz powołanie pierwszego stałego Sądu Arbitrażowego ds. Sztuki (Court of Arbitration for Art, CAfA).
- Wskazanie państwa jako podmiotu zgłaszającego roszczenie o zwrot dobra kultury potwierdza nietypowość przedmiotu regulacji. Specyficzne roszczenie świadczy o

⁵¹ R. Crewdson, *Cultural property – a fourth estate?*, „Law Society's Gazette” 1984, nr 18, s. 126.

⁵² *Rules of Procedure for Mediation and Conciliation*, CLT-2010/CONF.203/COM.16/7 Paris, 2010, https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000192534_eng [dostęp: 1 grudnia 2022].

istnieniu prawa państwa do dobra kultury, a dokładnie do utrzymania integralności zasobu. W rezultacie państwo występując o zwrot może występować zarówno o dobra stanowiące własność prywatną, jak i publiczną. W konwencji UNESCO dotyczącej środków zmierzających do zakazu i zapobiegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury roszczenie o zwrot zgłasza drogą dyplomatyczną państwo będące stroną tej konwencji. Państwo występujące z żądaniem pokrywa wszelkie koszty związane ze zwrotem dóbr kultury, których dotyczy wnioski. Sam zakres dóbr kultury podlegających zwrotowi jest ograniczony do dóbr pochodzących z instytucji publicznych i spełniających kryteria wskazane w art. 1 i 4 konwencji. Inny model został wprowadzony w konwencji UNIDROIT w sprawie skradzionych lub nielegalnie wywiezionych dóbr kultury z 1995 r.⁵³, gdzie w przypadku nielegalnego wywozu z roszczeniem o zwrot występuje państwo (art. 5 konwencji), a w przypadku kradzieży – państwo lub właściciel dobra. Warto dodać, że w uzasadnieniu do konwencji podkreślono, że przyjęła ona nowe rozwiązanie (odejście od konstrukcji dobrej wiary na rzecz należytej staranności) ze względu na szczególny charakter dóbr kultury. Z kolei w dyrektywie UE 2014/60 założono, że państwo członkowskie może wystąpić z wnioskiem do właściwego sądu w państwie członkowskim, w którym znajduje się dane dobro (art. 6). Instrumenty te łączą zastosowane rozwiązania dotyczące podmiotu występującego z wnioskiem i przyznającego prawo do żądania zwrotu państwom.

Poszukując nowych praw do dziedzictwa można też prowadzić rozważania o dereifikacji nieruchomego dziedzictwa kulturowego. Przykładowo dereifikacja wybranych zabytków nieruchomych i uznanie niektórych złożonych dóbr wieloskładnikowych za żywe i rozwijające się organizmy mogłyby wzmocnić proces odzyskiwania dóbr stanowiących niegdyś ich wyposażenie. W takim przypadku nawet prawomocne nabycie prawa własności do żyrandola, pieca kaflowego, witryny czy witraża pochodzącego z zabytkowego dworu musiałoby być skonfrontowane z prawem „pałacu” reprezentowanego przez pełnomocników do zachowania integralności i niezaprzeczalnego związku historycznego z dobrem. Ustalenie to nawiązuje do moich badań związanych z zasobami naturalnymi i ich zagospodarowaniem (wody, lasy).

Nie można też wykluczyć personifikacji dobra kultury. Inspirację może stanowić sprawa *Pramatha Nath Mullick v. Pradyumna Kumar Mullick* (1925), w której figura bożka nie została uznana za rzecz ruchomą i stanowiącą przedmiot własności prywatnej. Podobnie jak osoby prawne działają poprzez swoje ciała przedstawicielskie, figura bożka działa poprzez każdego ze swoich opiekunów. Istotne znaczenie ma w tym przypadku widoczny wymiar religijny i kulturowy. Przyznanie rzece osobowości prawnej i traktowanie jej jako osoby fizycznej, a w innych przypadkach jako osoby prawnej, pozwala działać w interesie tych dóbr poprzez pełnomocników lub opiekunów.

W rozdziale siódmym (*Conclusions and Projections*) przedstawiłam możliwości, jakie prawo prywatne może wnieść do systemu prawa ochrony dziedzictwa kultury. Prawo cywilne w ochronie dziedzictwa kultury i potencjalne rozwiązania prywatnoprawne w celu ochrony dziedzictwa kultury to tylko fragment rozważań dotyczących systemu prawa ochrony dziedzictwa kulturowego. Nawet wobec zróżnicowanego lub nieustalonego statusu własnościowego konieczne jest zabezpieczenie przynajmniej części dziedzictwa dla przyszłych pokoleń.

Nieco inaczej status dobra jest traktowany w konwencjach międzynarodowych, które w większym stopniu dotyczą obowiązków państw-stron i współpracy międzynarodowej. Swoboda ustawodawcy krajowego w zakresie ustaleń dotyczących statusu dobra kultury i praw rzeczowych do dziedzictwa naturalnego i kulturowego zmusza do zastanowienia się nad

⁵³ Konwencja UNIDROIT w sprawie skradzionych lub nielegalnie wywiezionych dóbr kultury, sporządzona w Rzymie dnia 24 czerwca 1995 r., <https://www.unidroit.org/instruments/cultural-property/1995-convention/> [dostęp: 1 grudnia 2022].

statusem prawnym składników dziedzictwa w prawie cywilnym, a następnie nad prawem do niego. Wyjście poza typowe rozważania na temat dziedzictwa kulturowego na płaszczyźnie prawa prywatnego było w badaniach konieczne w przypadku dóbr, które niewątpliwie stanowią składnik dziedzictwa kulturowego, ale zarazem nie są przedmiotami w rozumieniu prawa cywilnego (pewna część dziedzictwa kosmicznego).

Przedstawione rozważania prowadzą do ustalenia, że dziedzictwo kulturowe jest zasobem zróżnicowanym, wymagającym uwagi ze strony ustawodawcy i zmuszającym do spojrzenia na nie z szerszej perspektywy. Pod względem statusu w prawie cywilnym można wyróżnić dobra materialne i niematerialne, które należą do zasobu dziedzictwa kulturowego. Podział ten pokazuje, że niematerialny charakter dziedzictwa kulturowego będzie wymuszał inne postrzeganie tego dziedzictwa w prawie prywatnym.

W monografii zestawiłam wyzwania dla zasobów dziedzictwa kulturowego związanych z pojawieniem się nowych wytworów dóbr kultury w wyniku postępu technologicznego lub zmian w postrzeganiu dóbr czy włączania nowych dóbr do zasobu dziedzictwa ludzkości. Staralam się również zaproponować możliwe sposoby rozwiązywania problemów dotyczących kwalifikacji nowych dóbr jako składników dziedzictwa kultury (dziedzictwo kosmiczne i cyfrowe). Trzeba podkreślić, że prawo cywilne nie zawsze umożliwia udzielenie jednoznacznej odpowiedzi co do statusu danego dobra. Niektóre kwestie (np. udział sztucznej inteligencji w tworzeniu dóbr kultury) są obecnie przedmiotem debaty na gruncie prawa krajowego, ale są też obszary (np. dziedzictwo kosmiczne), w których zarządzanie i identyfikacja takiego dziedzictwa są i powinny być inicjowane na poziomie międzynarodowym.

Twierdzę, że nie możemy rezygnować z dziedzictwa kulturowego, które jest dostępne jedynie za pomocą urządzeń elektronicznych. Dlatego też cytuję Marinę Abramović, która konstataowała: „Wierzę, że sztuka przyszłości to sztuka bez obiektów [materialnych – przyp. A.J.-B.], to po prostu czysta transmisja energii między widzem a artystą”⁵⁴. Uważa ona, że przyszłością *performance* jest wirtualna rzeczywistość i przestrzeń cyfrowa. Sztuka NFT (*non fungible token*) istnieć może bez obiektów, czego jej nabywcy nie uznają za problematyczne i nie zniechęca to ich do inwestowania. Od niedawna towarzyszą temu inicjatywy związane z ochroną środowiska i idea zielonej sztuki NFT. Zarówno wytwory materialne, jak i niematerialne mogą być postrzegane jako nietrwałe, pojawia się więc pytanie o ich trwałość i zastosowany nośnik. Brak materialnego substratu może prowadzić do pułapki, że nie istnieje obiekt, który należy chronić, podczas gdy to właśnie dobro niematerialne podlega ochronie. Czy rzeczywiście takie podejście będzie stosowane w przyszłości w odniesieniu do dziedzictwa? Zapewne pojawi się nowy rodzaj niepewności dotyczący trwałości dóbr. Jak zapewnić „długie życie” dobra w przestrzeni cyfrowej? Czy podmiot dysponujący dobrem i opiekun tego dobra będzie konstruował zabezpieczenia sieci, w której dobro się znajduje, czy też będzie możliwe wykonanie kopii pliku nawet bez zgody autora? Czy będziemy mogli zamknąć pewną część dziedzictwa w pamiętkowej „kuli śnieżnej”? Mimo wielu wątpliwości dostęp do dziedzictwa na poziomie wartości niematerialnych został jednak nieuchronnie przeniesiony do Internetu czy aplikacji, dlatego powinniśmy szukać modeli zarządzania dziedzictwem również za pomocą takich narzędzi.

Uznanie, że wybrana część składników dziedzictwa kulturowego mogłaby być traktowana jako odrębna kategoria prawna (określona przez Richarda Crewdsona jako *fourth estate*⁵⁵) może być ważnym argumentem przemawiającym za zmianami w systemie prawa ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce. Rekonstrukcja argumentów za nowym podejściem do niektórych dóbr kultury i wyodrębnieniem nowej kategorii prawnej pozwala na dalsze praktyczne badania w tym zakresie. Rekonstrukcję argumentów poprzedziły rozważania teoretyczne, umieszczenie ich w dyskursie dotyczącym dóbr ruchomych i nieruchomych, w

⁵⁴ <https://www.christies.com/features/Marina-Abramovic-The-Life-10193-3.aspx> [film], [dostęp: 1 grudnia 2022].

⁵⁵ R. Crewdson, op. cit.

tym kwestii szczególnych regulacji prawnych dotyczących „żywych rzek”, oraz ukazanie tych rozwiązań w kontekście doświadczeń zagranicznych. W dalszej części podjęłam próbę odpowiedzi na pytanie, czy instrumenty te byłyby zgodne z krajową, polską koncepcją dziedzictwa kulturowego. Obecne uwarunkowania prawne pozwalają stwierdzić, że ewentualne zastosowanie tego rozwiązania legislacyjnego może dotyczyć wyłącznie wąskiej części dóbr, a konstrukcja współodpowiedzialności i dereifikacji jako idei podkreślającej niematerialną wartość dóbr kultury będzie determinować kierunek działań legislacyjnych. Nie można też wykluczyć, że takie rozwiązanie legislacyjne może zostać wprowadzone na poziomie międzynarodowym, jeśli weźmiemy pod uwagę wybór najcenniejszych dóbr kultury lub będziemy kontynuować badania dotyczące dziedzictwa kosmicznego i wyodrębnienia najważniejszej części tego zasobu. Wypada jednak odnotować, że choć sugestie objęcia wybranych dóbr specjalnym reżimem na mocy umowy międzynarodowej pojawiają się od dłuższego czasu, to jednak nie podjęto w tym zakresie żadnej międzynarodowej inicjatywy legislacyjnej. Każdorazowo, czy to na poziomie krajowym, czy międzynarodowym, pojawi się problem prawa do danego składnika dziedzictwa kulturowego wraz z koniecznością pogodzenia tego z systemem prawem rzeczowych obowiązujących w kraju, w którym znajduje się dane dobro. Właściwości i znaczenie, a także rola podmiotów publicznych i prywatnych w ochronie dziedzictwa kulturowego czynią z niego nietypowy przedmiot regulacji – hybrydę prawną. Wynika to też z tego, że prowadząc prace legislacyjne w poszukiwaniu krajowej i międzynarodowej strategii ochrony uwzględniającej interes pokoleń współczesnych i przyszłych, należy wziąć pod uwagę prawa człowieka, a także – w odpowiednim zakresie – ochronę środowiska. Prowadzi to do wniosku, że mamy do czynienia z hybrydowością samego prawa ochrony dziedzictwa kulturowego, co może stanowić dużą szansę dla rozwoju tej gałęzi prawa i lepszego inkorporowania pozostałych elementów w system prawnej ochrony dziedzictwa kulturowego w wymiarze normatywnym i operacyjnym.

B. Pozostałe osiągnięcia

W mojej pracy badawczej można wyróżnić trzy główne obszary: problematykę ochrony dziedzictwa kultury i rynku sztuki, edukację w zakresie dziedzictwa kultury oraz sprawy szkolnictwa wyższego i sektora towarzystw naukowych. Oświadczenia współautorów publikacji związanych z tymi obszarami znajdują się w załącznikach do wniosku.

Problematyka ochrony dziedzictwa kultury i rynku sztuki

Punktem wyjścia moich badań w obszarze prawa ochrony dziedzictwa kultury były opracowania dotyczące prawa własności, poszukiwanie nowych rozwiązań, tak, by uwzględnić interesy przyszłych pokoleń. Konieczność zrównoważenia potrzeb pokoleń współczesnych oraz pokoleń przyszłych i branie pod uwagę tych ostatnich w procesie ochrony uwzględniłam w monografii *Zabytek ruchomy* (Warszawa 2011). Sytuacja prawna dysponenta zabytku, od którego polski ustawodawca oczekuje określonego modelu zachowania względem zabytku i stosunkowo wysokiego poziomu świadomości dotyczącego znaczenia dobra dla kolejnych pokoleń, została przeze mnie przedstawiona w publikacji *Koncepcja świadomego dysponenta zabytków w polskim prawie ochrony zabytków* (w: K. Zeidler (red.), *Prawo ochrony zabytków*, Warszawa–Gdańsk 2014).

Prowadzone przeze mnie prace badawcze w Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk dotyczące kolekcji Towarzystwa zaowocowały książką napisaną we współautorstwie z dr hab. Wojciechem Szafrąnskim, prof. UAM oraz dr Moniką A. Górską (*Wirtualna Galeria im. Mielżyńskich. Historia – Idea – Prawo*, Poznań 2013). Projekt wydawniczy był realizowany w 2013 r. w ramach zadania upowszechniającego naukę nr 688/P-DUN/2013. Publikacja traktuje

nie tylko o samej kolekcji Mielżyńskich, która dała początek m.in. Muzeum Narodowemu w Poznaniu (wcześniej Muzeum Wielkopolskiemu), ale dotyczy także prawnych zagadnień digitalizacji i aspektów prawnorzeczowych dotyczących tej kolekcji. W innym artykule na kanwie wyroku Sądu Najwyższego z 12 lutego 2012 r. (III CSK 208/11) wspólnie z dr hab. Krzysztofem Mularskim przeanalizowaliśmy status prywatnych kolekcji znajdujących się w muzeach publicznych (*Problematyka repywatyzacji zabytków ruchomych. Uwagi na marginesie wyroku Sądu Najwyższego z 12 lutego 2012 r. (III CSK 208/11)*), w: P.P. Maniurka, P. Stec (red.), *Kolekcje i zbiory muzealne. Problematyka prawna*, Opole 2015, s. 201-216). Zagadnienie prywatnej kolekcji Bolesława Orzechowicza i jej statusu prawnego opisuję wraz z prof. Dariuszem Markowskim w publikacji *O lwowskich zbiorach Bolesława Orzechowicza* („Acta Universitatis Nicolai Copernici. Zabytkoznawstwo i Konserwatorstwo” 2011, t. 42, XLII, s. 25-37; publikacja tekstu w zmienionej formie w czasopiśmie zagranicznym w celu popularyzacji wiedzy o historii kolekcji w czasopiśmie ukraińskim: *Bolesław Orzechowicz, mecenas sztuki i nauki we Lwowie*, „Zeszyty Naukowe Fakultetu Historycznego Uniwersytetu Lwowskiego” 2011, z. 12, s. 164-171).

W monografiach z serii *Kultura w praktyce. Zagadnienia prawne*, których jestem redaktorem wraz z dr hab. Wojciechem Szafrąnskim, prof. UAM, znalazły się artykuły, których jestem współautorką, dotyczące funkcjonowania sektora kultury i rynku sztuki: *Sektor kultury – działalność kulturalna. Wokół problematyki prawnej* (współ z W. Szafrąnskim, w: A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąnski (red.), *Kultura w praktyce. Zagadnienia prawne*, t. 1, Poznań 2012, s. 9-22); *Przesłanki likwidacji instytucji kultury w nowym ustawowym modelu organizowania działalności kulturalnej* (współ z M. Zajęckim, w: A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąnski (red.), *Kultura w praktyce. Zagadnienia prawne*, t. 2: *Wokół problematyki prawnej zabytków i rynku sztuki*, Poznań 2013). Temat ekspertyz na rynku dzieł sztuki i falsyfikatów zaprezentowałam w publikacjach: *Wokół ekspertyzy i ekspertów. Prawo i praktyka* (współ z D. Markowski w: A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąnski (red.), *Kultura w praktyce. Zagadnienia prawne*, t. 3: *Muzea a rynek sztuki. Aspekty prawne*, Poznań 2014), a wcześniej w *Eksperci i ekspertyzy na rynku dzieł sztuki* (współ z W. Szafrąnskim i M. Skąpskim,) W. Szafrąnski (red.), *Wokół problematyki prawnej zabytków i dzieł sztuki*, Poznań 2007, s. 27-53). Uzupełnieniem tych rozważań było przedstawienie zjawiska obrotu falsyfikatami w artykule *Falsyfikat dzieła sztuki w świetle prawa niemieckiego* (współ z D. Markowskim „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Zabytkoznawstwo i Konserwatorstwo” 2011, t. 41, s. 151-165).

W latach 2013-2016 kierowałam projektem naukowym „Mechanizmy prawne zarządzania dziedzictwem kultury” 2012/05/D/HS5/02822. Celem projektu było stworzenie unikatowego warsztatu badawczego łączącego warsztat badań prawa, nauki o zarządzaniu oraz badań jakościowych w postaci zogniskowanych wywiadów grupowych. Były to pierwsze tego typu badania realizowane w obrębie prawa ochrony dziedzictwa kultury w Polsce. Zadaniem postawionym w projekcie było określenie instytucji prawnych stosowanych w zarządzaniu dziedzictwem kultury. Mając na uwadze tradycje europejskie w prawnej ochronie dziedzictwa, badania rozciągnięto poza obowiązujące prawo i poza polski system prawny. W pracy przedstawiono i oceniono występujące mechanizmy zarządzania dziedzictwem kultury, instytucje zagraniczne (*trust, res extra commercium*) oraz fideikomisy powoływane przez rody arystokratyczne jako instytucje historyczne. W zakresie prawa polskiego zbadano umowy darowizny, depozytu, fundację, a w przeszłości zakład. Wymienione instytucje zostały przeanalizowane w kontekście zabezpieczenia dóbr i trwałości tych mechanizmów. W rezultacie nie tylko opisano poszczególne formy zarządzania dziedzictwem, ale także dokonano porównania i wykazano prymat pewnych rozwiązań nad innymi. W pracy wykorzystano materiały z kwerend prowadzonych przeze mnie w Bibliotece Polskiej w Paryżu, archiwum Muzeum XX Czartoryskich, Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Archiwum Obwodowym i

Miejskim we Lwowie oraz przedruki materiałów archiwalnych. Ze środków grantu odbyłam kwerendę i konsultacje na uniwersytecie Freie Universität w Berlinie.

Jako rezultat projektu opublikowano monografię prezentującą mechanizmy zarządzania dziedzictwem kultury: A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński, Ł. Gawęł, *Mechanizmy prawne zarządzania dziedzictwem kultury*, red. A. Jagielska-Burduk, Gdańsk – Warszawa 2016 (wersja anglojęzyczna dostosowana do odbiorcy zagranicznego: A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński, *Legal issues in cultural heritage management: a Polish perspective*, Frankfurt am Main 2016). W ramach projektu przeprowadzono trzy badania fokusowe w Poznaniu z udziałem dr hab. Wojciecha Szafrąńskiego, prof. UAM, głównego wykonawcy w projekcie, dr Agnieszki Szymańskiej-Palaczyk oraz członków Koła Naukowego Obrót Dziełami Sztuki i Prawnej Ochrony Dziedzictwa Kulturowego im. Van Meegerena (badane grupy: kolekcjonerzy, przedstawiciele organów ochrony zabytków, dyrektorzy podmiotów zarządzających zbiorami dóbr kultury i prowadzących działalność kulturalną). Wyniki badań zaprezentowano w publikacji: A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński, P. Lasik (red.), *Zogniskowany wywiad grupowy jako metoda badania prawa ochrony dziedzictwa kultury*, Bydgoszcz 2016 (w rozdziałach: A. Jagielska-Burduk, P. Lasik, M. Markowski, M. Sadowski, W. Szafrąński, *Instytucje kultury a mechanizmy prawne zarządzania dziedzictwem kultury*, s. 105-143; A. Jagielska-Burduk, P. Lasik, W. Szafrąński, A. Szymańska-Palaczyk, N. Wenclewska, *Mechanizmy prawne zarządzania dziedzictwem kultury – perspektywa organów ochrony zabytków*, s. 63-101; A. Jagielska-Burduk, P. Lasik, W. Szafrąński, A. Szymańska-Palaczyk, *O kolekcjach prywatnych i kolekcjonowaniu*, s. 21-59).

Na temat wywozu zabytków i procesu oceny dotyczącej tego, czy dany obiekt może być wywieziony za granicę na stałe, napisałam wraz z W. Szafrąńskim artykuł: *Jednorazowe pozwolenie na stały wywóz zabytku za granicę z perspektywy kategorii wieku i wartości – ochrona dziedzictwa kulturowego a rynek sztuki w Polsce* („Santander Art and Culture Law Review” 2019, nr 1/(5), s. 69-96). Z kolei odnośnie do podmiotów rynku aukcyjnego, w tym porozumień ograniczających konkurencję, współpracowałam z W. Szafrąński, i K. Józwiak przy powstaniu artykułu: „*Możliwości wystąpienia porozumień ograniczających konkurencję na rynku sztuki. Uwagi wstępne*” („Santander Art and Culture Law Review” 2016, nr 1/(2), s. 17-40).

W 2018 r. na Uniwersytecie Opolskim na podstawie umowy z UNESCO zostało powołane Centrum Prawa Ochrony Dóbr Kultury w ramach programu Katedr i UNITWIN UNESCO (UNITWIN/UNESCO Chairs Programme), którego jestem kierownikiem (*chairholder*). Działania zespołu Katedry UNESCO obejmują problematykę związaną z następującymi celami Agendy Zrównoważonego Rozwoju:

11.4. *Wzmocnić wysiłki na rzecz ochrony i zabezpieczenia światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.*

16.4. *Do 2030 roku znacząco zmniejszyć nielegalne przepływy finansowe i handel bronią; wzmocnić proces odzyskiwania i zwracania skradzionego mienia oraz zwalczać wszelkie formy przestępczości zorganizowanej.*

17.17. *Zachęcać do tworzenia i promować efektywne partnerstwa publiczne, publiczno-prywatne i z udziałem społeczeństwa obywatelskiego, budowane na doświadczeniu i niezbędnych strategiach partnerstwa.*

Współpraca z UNESCO obejmuje przede wszystkim projekty związane z konwencją UNESCO dotyczącą środków zmierzających do zakazu i zapobiegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury z 1970 r. Na konferencji online „Cultural Heritage and Multilateralism: Regional and International Strategies for the Protection of Cultural Heritage. International conference on the occasion of the 50th anniversary of the 1970 UNESCO Convention” organizowanej przez niemieckie Ministerstwo Spraw

Zagranicznych we współpracy z UNESCO, Komisją Europejską i Radą Europy w Berlinie, 16-18 November 2020, z okazji 50-lecia konwencji prezentowałam spojrzenie z perspektywy polskiej na wyzwania dotyczące walki z nielegalnym obrotem dobrami kultury (Panel Segment Regional Perspectives, Group II – Eastern European States). Z kolei w 2018 r. podczas posiedzenia Komitetu Pomocniczego UNESCO konwencji z 1970 r. prezentowałam opracowania *Due Dilligence* oraz *Cooperation with Art Market*. W dniu 5 grudnia 2022 r. prowadziłam sesję “Causes and status of illicit trafficking in cultural property” w ramach “Workshop on the research of provenance in the framework of the fight against illicit trafficking in cultural property”. W sesji wzięli udział przedstawiciele organizacji międzynarodowych i podmiotów zajmujących się walką z nielegalnym obrotem dobrami kultury oraz przedstawiciele rynku sztuki. Spotkanie było pierwszym przedsięwzięciem wspólnym organizowanym przez UNESCO we współpracy z Drouot Paryż.

W pracach zespołu katedry UNESCO i moich są poruszane zagadnienia z zakresu prawa międzynarodowego prywatnego, prawa unijnego, prawa administracyjnego i prawa konstytucyjnego. Obszar działalności zatwierdzony przez UNESCO w 2022 r. na kolejne cztery lata wraz z raportem działalności katedry od 2018 r. obejmuje też poszukiwanie synergii między konwencjami kulturalnymi UNESCO. W skład zespołu wchodzi naukowcy z Polski i z innych krajów, w tym z Uniwersytetu la Laguna w Hiszpanii. W ramach projektu wspólnie z prof. Luisem J. Capote-Pérezem byłam m.in. odpowiedzialna za organizację szkoły letniej w Adeje w 2017 r. (Universidad de Verano-Adeje, Adeje Summer Campus Arte, Cultura y Derecho [Art, Culture, and Law]) oraz panelu SIMPOSIO XI «La protección de la propiedad cultural en la Unión Europea» podczas konferencji I Congreso Internacional de Derecho de la Unión Europea. La Unión Europea ante los Objetivos de Desarrollo Sostenible, w dniach 15-19 marca 2021 r. Wspólnie opublikowaliśmy też rozdział *The SDGS and cultural heritage. A comparison between Spanish Law and Polish Law* w publikacji M. Aránzazu Calzadilla Medina, R. Martínón Quintero (red.), *El Derecho de la Unión Europea ante los objetivos del desarrollo sostenible*, wydanej w 2022 r. przez hiszpańskie wydawnictwo Tirant Lo Blanch.

Jestem też współautorem (z C. S. Quiñones Vila) rozdziału publikacji wydanej przez francuski Komitet do spraw UNESCO: *Préserver et protéger: outils nouveaux et existants pour le patrimoine culturel en crise*, w: *Les Nouveaux Enjeux Patrimoniaux en Contextes de Crises. Les dynamiques du droit dans l'évolution de la protection internationale du patrimoine culturel*, Paris 2022, s. 142-149). W rozdziale zaprezentowano zagrożenia związane dziedzictwem kultury w kryzysie, w tym z nielegalnym obrotem, oraz projekt nowelizacji instytucji nabycia od nieuprawnionego w polskim kodeksie cywilnym, a także Rekomendację Warszawską w sprawie odbudowy i rekonstrukcji dziedzictwa kulturowego jako nowe narzędzie *soft law* związane z procesem odbudowy i rekonstrukcji dziedzictwa kultury. Wcześniej zagadnienie nabycia rzeczy ruchomej od nieuprawnionego przeanalizowałam w artykule *Nabycie własności dobra kultury od nieuprawnionego. Wybrane zagadnienia*, „Santander Art and Culture Law Review” 2015, nr 1(1), s. 119-134).

Edukacja w zakresie dziedzictwa kultury

Obecnie jestem członkiem zespołu badawczego w projekcie hiszpańskim „Learning Models in Digital Environments on Heritage Education” (Reference PID2019-106539RB-I00, czas trwania: 4 lata od 1.06.2020 do 31.05.2024), w którym głównymi wykonawcami są: Olaia prof. Fontal Merillas i prof. Alexa Ibáñez Etxeberria. Współpraca z naukowcami z Hiszpanii zaowocowała publikacjami dotyczącymi edukacji na temat dziedzictwa kultury – własnymi lub przygotowywanymi we współpracy. We wcześniejszej publikacji przedstawiłam znaczenie i wykorzystanie nowoczesnych narzędzi w udostępnianiu dóbr kultury oraz edukacji o dziedzictwie (w tym ICT) (*Uwarunkowania upowszechniania i promocji dziedzictwa*

kulturowego a narzędzia ICT – między prawem a ekonomią, „Opolskie Studia Administracyjno-Prawne” 2016, t. 14, nr 4(2), s. 79-90). Oprócz kwestii związanych z działaniami systemowymi i podejmowanymi przez podmioty z sektora kultury wspólnie z dr hab. Piotrem Stecem, prof. UO poruszyliśmy problem przygotowywania kursów dotyczących bezpieczeństwa dziedzictwa na uczelniach wyższych (*EU Cultural Security Law in an Educational Context*, „Sustainability” 2021, 13(7), 3947). W artykule omówiliśmy koncepcję bezpieczeństwa kulturowego w kontekście nowych wyzwań i opublikowaliśmy projekt sylabusu kursu *przedmiotu cultural security law*.

W związku z tematyką edukacji w zakresie dziedzictwa kulturowego przeanalizowałam dokumenty programowe i konwencje UNESCO (współaut. M. Pszczyński, P. Stec, *Cultural Heritage Education in UNESCO Cultural Conventions*, „Sustainability” 2021, 13(6), 3548), Rady Europy (współaut. P. Stec, *Council of Europe Cultural Heritage and Education Policy: Preserving Identity and Searching for a Common Core?*, „Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado” 2019, nr 22(1), s. 1-12), a także przygotowałam opracowanie dotyczące edukacji o dziedzictwie kultury w polityce i programach Unii Europejskiej (*Cultural Heritage, Education, and Research in the European Union*, w: A. Jakubowski, K. Hausler, F. Fiorentini (red.), *Cultural Heritage, Cultural Rights and the European Union: A Critical Inquiry*, Brill Nijhoff, Leiden–Boston 2019, s. 241-265). W tym zakresie badałam też, w jakim stopniu podejmowane działania są spójne, a także czy są bezpośrednio powiązane z metodami ochrony zawartymi w międzynarodowych konwencjach.

Uzupełnieniem publikacji w zakresie edukacji na temat dziedzictwa jest mój udział w debatach prowadzonych na konferencjach. Tę tematykę analizowałam też z perspektywy krajowej i międzynarodowej. W październiku 2021 r. miałam wystąpienie na temat edukacji o dziedzictwie kultury w kontekście działalności UNESCO, programie Katedr i UNITWIN UNESCO (UNITWIN/UNESCO Chairs Programme) i konwencji kulturalnych podczas panelu eksperckiego prowadzonego online w trakcie UNESCO/ICOM Workshop “Fighting Illicit Trafficking of Cultural Property” (EU-UNESCO Project). Podczas seminarium „Organizacyjno-prawne uwarunkowania muzeów na wolnym powietrzu w Polsce. Stan obecny – propozycje zmian”. Jubileusz 55-lecia istnienia Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach i 10-lecia istnienia Muzeum Kultury Ludowej Pomorza w Swołowie, Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku w 2018 r. wygłosiłam referat *Edukacja o dziedzictwie w wymiarze krajowym i unijnym*.

Sprawy szkolnictwa wyższego i sektora towarzystw naukowych

Zaangażowanie w działalność towarzystw naukowych i praca w Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk w latach 2011-2014 zaowocowała publikacją *Zarządzanie strategiczne w sektorze towarzystw naukowych* (w: Z.P. Kruszewski (red.), *Perspektywy regionalnych towarzystw naukowych w Polsce*, Warszawa 2015, s. 137-151). Prace nad założeniem czasopisma „Santander Art and Culture Law Review” i pierwsze lata organizowania procesu wydawniczego przez kolegium redakcyjne zaprezentowałam w kontekście ówczesnych wymogów stawianych czasopismom naukowym w artykule *Wybrane aspekty zarządzania czasopismem naukowym we współczesnym otoczeniu prawnym i ekonomicznym* (w: A. Kansy (red.), *Czasopisma towarzystw naukowych w Polsce*, Warszawa 2017, s. 123-132). W 2016 r. uczestniczyłam w międzynarodowym projekcie „Developing Women Leaders in University Administration UCLA (University of California, Los Angeles) Anderson School of Management”, skierowanym do kobiet na stanowiskach kierowniczych i zarządzających w szkolnictwie wyższym. Umożliwiło mi to wymianę doświadczeń i pozyskanie nowej wiedzy w zakresie funkcjonowania sektora szkolnictwa wyższego. W latach 2015-2016 wraz z dr hab. Piotrem Stecem, prof. UO współpracowałam z PWN, przygotowując krótkie analizy publikowane w piśmie „Niezbędnik Nauczyciela Akademickiego”. W 2022 r. brałam udział w

przygotowaniu raportu Polski dotyczącego szkolnictwa wyższego, jako ekspert w tych pracach uczestniczył dr hab. Piotr Stec, prof. ucz. Raporty krajowe były prezentowane i publikowane online⁵⁶ w związku z międzynarodowym kongresem World Heritage Education Congress, który odbył się w Barcelonie w dniach 18-20 maja 2022 r.

Prawo prywatne – inne zagadnienia

Po zakończeniu aplikacji radcowskiej kilkakrotnie w pracach badawczych wspólnie z dr hab. Krzysztofem Mularskim, prof. UAM podejmowaliśmy problematykę związaną z prawem cywilnym i postępowaniem w sprawach cywilnych. W dwóch artykułach zaprezentowaliśmy instytucję kuratora rejestrowego i kuratora osoby prawnej (*Kurator rejestrowy*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2012, nr 1, s. 225-258; *Kurator osoby prawnej. Próba wykładni art. 42 KC*, „Rejent” 2010, nr 6, s. 66-93). W kolejnym artykule (*Zagadnienie potrącenia w wybranych postępowaniach odrębnych*, „Palestra” 2012, nr 7/8, s. 44-54) skoncentrowaliśmy się na zarzucie potrącenia w postępowaniach odrębnych i dokumentach potwierdzających istnienie roszczenia, na podstawie których taki zarzut można skutecznie podnieść.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

W ramach mojej aktywności realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w tym na uczelniach oraz instytutach zagranicznych, można wyróżnić trzy obszary: problematykę ochrony dziedzictwa kultury i rynku sztuki, edukację w zakresie dziedzictwa kultury oraz sprawy szkolnictwa wyższego i sektora towarzystw naukowych, które opisałam w pkt 4.

Jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych, będąc doktorantką na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu interesowałam się nowymi konstrukcjami praw do dziedzictwa kultury, debatą nad przyszłością ochrony dziedzictwa kultury w wymiarze krajowym i międzynarodowym oraz funkcjonowaniem podmiotów pełniących rolę strażników dziedzictwa, co potwierdzają publikacje z tego okresu, napisane wraz z dr hab. Wojciechem Szafrąnskim, prof. UAM (*Darowizny na rzecz muzeów*, w: W. Szafrąnski (red.), *Wokół problematyki prawnej zabytków i dzieł sztuki*, t. 2, Poznań 2008; *Nowe konstrukcje prawa własności a ochrona dziedzictwa kultury*, w: W. Szafrąnski, K. Zalańska (red.), *Wokół problematyki prawnej zabytków i dzieł sztuki*, t. 3, Poznań 2009, s. 235-245).

Część swoich badań realizowałam w ramach projektów Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w latach 2011-2014. Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk jest jednym z najstarszych towarzystw naukowych w kraju, to dzięki staraniom jego członków powołano Uniwersytet Poznański. Prowadzone przeze mnie prace badawcze dotyczące kolekcji Towarzystwa zaowocowały książką napisaną we współautorstwie z dr hab. Wojciechem Szafrąnskim, prof. UAM oraz dr Moniką A. Górską (*Wirtualna Galeria im. Mielżyńskich. Historia – Idea – Prawo*, Poznań 2013), o której mowa wyżej. Problematyka związana z działaniem instytucji kultury i prowadzeniem działalności kulturalnej była przeze mnie poruszana w projektach realizowanych w Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk, polegających na powołaniu zespołu ekspertów przy Towarzystwie oraz realizacji zadań

⁵⁶ <https://whec2022.net/resources/Country%20report%20-%20Poland.pdf> [dostęp: 1 grudnia 2022].

wydawniczych. W rezultacie opublikowano trzy monografie wieloautorskie, które powstały pod redakcją W. Szafrąńskiego i moją.

W trakcie zatrudnienia na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy w latach 2013-2016 kierowałam projektem „Mechanizmy prawne zarządzania dziedzictwem kultury” 2012/05/D/HS5/02822, który został zakwalifikowany do finansowania w ramach konkursu Sonata 2012 Narodowego Centrum Nauki. Zakres i rezultaty projektu przedstawiłam w pkt 4. W 2012 r. na Wydziale Administracji i Nauk Społecznych UKW powołano Pracownię Prawa Ochrony Dziedzictwa Kulturowego, której byłam kierownikiem (2012-2017).

Od 23 października 2017 r. do 16 lutego 2018 r. przebywałam jako *visiting scholar* na University of Technology w Sydney. Prowadziłam tam badania w ramach projektu „International legal protection of cultural property with a focus on the rights of Indigenous peoples”, w tym dotyczące prawa własności, *native title*, szczególnych sposobów zarządzania zasobami. Badania te wykorzystałam w rozdziale *Cultural Heritage Protection in Private Law: In Search of New Solutions* monografii, o której mowa w pkt 4 (*Cultural Heritage as a Legal Hybrid. Between Public and Private Law*). Nadto brałam udział w spotkaniach pracowników naukowych wydziału prawa oraz konferencjach. W tym czasie zostałam też zaproszona na zjazd katedr UNESCO do Paryża pt. „Second Coordination Meeting with UNESCO Category 2 Institutes and Centres (C2Cs) and UNITWIN/UNESCO Chairs related to the Culture Sector”, 23-24 listopada 2017 r. Podczas konferencji byłam odpowiedzialna za wprowadzenie i moderowanie sesji „Culture in Emergencies”.

Od 8 października do 7 grudnia 2018 r. przebywałam w Rzymie w UNIDROIT (Międzynarodowy Instytut Unifikacji Prawa Prywatnego) jako *visiting researcher* w ramach stypendium UNIDROIT Scholarship Fund. Podczas pobytu analizowałam status dóbr kultury jako przedmiotów obrotu. Przeprowadzone badania zostały wykorzystane m.in. w rozdziałach *Cultural Heritage: Legal Concepts and Protection* oraz *Cultural Heritage Protection in Private Law: In Search of New Solutions* monografii, o której mowa w pkt 4 (*Cultural Heritage as a Legal Hybrid. Between Public and Private Law*). Podczas pobytu w Rzymie uczestniczyłam też w seminariach z zakresu alternatywnych metod rozstrzygania sporów, szkoleniach dla krajów z udziałem przedstawicieli UNIDROIT i Carabinieri, miałam też możliwość obserwowania obrad Governing Council. Przeprowadziłam też, wraz z obecnymi w UNIDROIT praktykantami, wywiad z prof. Ignacio Tirado, Sekretarzem Generalnym UNIDROIT, który został opublikowany w „Santander Art and Culture Law Review” 2019, nr 2(5), s. 17-24). Obecnie jestem zaangażowana w UNIDROIT Convention Academic Project. W ramach tego projektu współorganizowałam w Gdańsku dwie konferencje wraz z UNIDROIT, Uniwersytetem Gdańskim i Uniwersytetem w Opolu: „Ratification and implementation of the 1995 UNIDROIT Convention in Poland” (6 czerwca 2019), oraz „Private Collections: Historical and Legal Procedure (7 czerwca 2019). Podczas pobytu na stypendium w Rzymie wzięłam udział konferencji organizowanej przez francuski Komitet do spraw UNESCO: „New Heritage Challenges in Crisis Contexts: The Dynamics of Law within the Development of International Protection of Cultural Heritage” (19-20 listopada 2018) i wygłosiłam referat *The major trends in the public policies of heritage protection. Eastern Europe*. W 2022 r. zostałam korespondentem UNIDROIT dla Polski na trzy lata (od czerwca 2022 r. do maja 2025 r.). Jako korespondent mogę przedstawiać Sekretariatowi UNIDROIT ekspertyzy związane z instrumentami i projektami Instytutu zawartymi w Programie Pracy oraz zgłaszać propozycje nowych tematów, które mają zostać włączone do Programu Pracy UNIDROIT, co również jest połączone z pracą badawczą i jej inicjowaniem na poziomie międzynarodowym.

Od 15 sierpnia 2022 r. do 31 października 2022 r. przebywałam w Stanach Zjednoczonych jako *visiting scholar* na University of California Berkeley. W ramach tego pobytu brałam udział w wykładach oraz seminariach organizowanych na uczelni, uczestnicząc w dyskusjach,

prezentowałam swoje badania naukowe oraz byłam zaproszona na spotkanie z cyklu IES Professionalization Workshop w celu podzielenia się ze studentami, tegorocznymi absolwentami, doświadczeniami ze współpracy międzynarodowej oraz o rozwoju zawodowym. W ramach cyklu Institute of European Studies, Colloquium zaprezentowałam badania związane z wyzwaniami dziedzictwa kultury oraz e-restytucją.

W ramach współpracy prowadzonej z DePaul University w dniu 14 września 2022 r. zaprezentowałam wystąpienie *New and Old Challenges: European Approaches to the Recovery of Stolen Art*, które było zorganizowane w ramach cyklu wykładów Arts Law Colloquium prowadzonego przez CIPLIT and the Center for Art, Museum & Cultural Heritage Law. Z kolei w ramach współpracy z Houston Texas School of Law w dniu 5 października 2022 r. wygłosiłam wykład dotyczący intencjonalnego niszczenia dziedzictwa kultury. Podczas pobytu w Houston miałam okazję uczestniczyć w zajęciach Legal writing, co ma skutkować zaproponowaniem nowego przedmiotu na studiach prawniczych w Opolu.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę

Osiągnięcia dydaktyczne

- 1) W zakresie działalności dydaktycznej w obrębie **prawa prywatnego, prawa cywilnego, prawa własności intelektualnej i prawa międzynarodowego** prowadziłam zajęcia w języku polskim i angielskim:
 - a) konwersatoria: „Podstawy prawa cywilnego” (studia I stopnia), „Zobowiązania” (studia II stopnia), „Fundusze strukturalne i system finansowania projektów UE” na Wydziale Administracji i Nauk Społecznych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy na kierunku administracja,
 - b) wykłady „Zobowiązania” na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego na kierunku prawo,
 - c) konwersatoria „Prawo postępowania cywilnego” na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego na kierunku prawo,
 - d) wykłady Podstawy prawa cywilnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego, na kierunku administracja,
 - e) wykłady „Commercial law” na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Opolskiego na kierunku filologia angielska profil praktyczny,
 - f) wykład „Economic law” na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu Opolskiego na kierunku ekonomia studia magisterskie – ECONOMICS Sustainable Development.
- 2) W zakresie działalności dydaktycznej w **obrębie prawa ochrony dziedzictwa, rynku sztuki, zarządzania dziedzictwem kultury** prowadziłam zajęcia w języku polskim i angielskim:
 - a) wykłady „Prawo rynku sztuki” na Wydziale Administracji i Nauk Społecznych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy na kierunku administracja,
 - b) wykłady „Rynek kultury” na Wydziale Administracji i Nauk Społecznych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy na kierunku ekonomia ,
 - c) wykłady „Prawne podstawy zarządzania kulturą” oraz „Ochrona zabytków w prawie polskim i unijnym” na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, na kierunku zarządzanie dziedzictwem kulturowym i ochrona zabytków,
 - d) wykłady „Cultural Heritage Law. National and international perspectives” na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego na kierunkach prawo i administracja,

- e) wykłady „Art Law” dla uczestników programu Erasmus w ramach oferty kursów anglojęzycznych na Uniwersytecie Opolskim,
 - f) wykłady „Art Law” na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Opolskiego na studiach magisterskich Master of Liberal Arts,
 - g) wykłady „Podstawy prawne instytucji kultury” na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy na studiach podyplomowych zarządzanie instytucjami kultury, 2012-2016,
 - h) wykłady „Prawo autorskie” na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu na studiach podyplomowych muzealnictwo, 2018-2022,
 - i) wykłady „Prawo rynku sztuki” na Akademii Frycza Modrzewskiego w Krakowie na studiach podyplomowych rynek sztuki i antyków, 2018-2021.
- 3) Jako prowadzący wykłady brałam udział w **kursach i międzynarodowych, zagranicznych szkołach letnich:**
- a) wykład, współorganizacja kursu: Adeje Summer Campus Arte, „Cultura y Derecho” (Art, Culture, and Law), Universidad de La Laguna, Universidad de Verano-Adeje, 17-21.07.2017,
 - b) wykład „Alternative dispute resolutions” w ramach kursu: Curso transdisciplinar universitario 2020 „Arte, Cultura y Derecho 2020: del patrimonio cultural al mercado del arte” (Transdisciplinar University Seminar 2020 „Art, Culture and Law 2020: from cultural heritage to the art market”), Universidad de la Laguna, 26.10.2020,
 - c) wykład „Legal challenges for art market” w ramach kursu: „Arte, Cultura y Derecho 2021: del patrimonio inmaterial a los límites del arte como libertad de expression”, Universidad de la Laguna, 25.11.2021,
 - d) wykład „Art Law” w ramach International Thematic Summer School Art Markets: An Integrated Perspective, Antwerp-Brussels, 11–15 July 2022, organizatorzy: Erasmus University Rotterdam, the University of Leuven (KU Leuven), the Université Libre de Bruxelles, Universidade NOVA de Lisboa, and the Laboratoire de Recherche Historique Rhône-Alpes (LARHRA), 15.07.2022.
- 4) Uchwałą Rady Wydziału w dniu 19 lutego 2018 r. objęłam obowiązki promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim mgr Małgorzaty Węgrzak na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego (temat pracy doktorskiej: *Zasady prawa ochrony dziedzictwa kultury w orzecznictwie sądów administracyjnych*), promotorem był prof. dr hab. Kamil Zeidler. Uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 27 maja 2019 r. M. Węgrzak uzyskała stopień naukowy doktora w zakresie nauk prawnych.

Osiągnięcia organizacyjne

W czasie pracy na uczelniach wyższych byłam członkiem organów uczelni oraz byłam zaangażowana w proces zarządzania uczelnią i zarządzanie czasopiśmem naukowym.

Od 2015 r. wraz z prof. Anną Koziczak jestem redaktorem naczelnym czasopisma „Santander Art and Culture Law Review” (ISSN 2391-7997, e-ISSN 2450-050X). Periodyk był pierwszym międzynarodowym czasopiśmem naukowym o tej tematyce w Europie Środkowo-Wschodniej. Obecnie jest rozpoznawalny w skali światowej, stanowi platformę debaty naukowców i praktyków. Czasopismo powołano w ramach systemu grantów indywidualnych Santander Universidades (projekt Santander Art and Culture Law Review – powołanie i zarządzanie interdyscyplinarnym czasopiśmem prawniczym podejmującym zagadnienia związane z

kulturą). Periodyk jest obecnie afiliowany na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego. Wydawany jest jako półrocznik w języku polskim i angielskim. Jest indeksowany w międzynarodowych bazach, w tym Scopus, Proquest, CEJSH, CEEOL, ERIH PLUS oraz Index Copernicus. Czasopismo ma obecnie 100 punktów według punktacji MEiN. W ramach prowadzenia periodyku realizowano projekt MEiN „Wsparcie czasopism naukowych 2019-2020” oraz projekty na zadania publiczne finansowane przez Urząd Miasta w Bydgoszczy. Od 2015 r. byłam redaktorem lub współredaktorem 16 numerów czasopisma. Obecnie zespół redakcji realizuje projekt MEiN „Rozwój czasopism naukowych” w latach 2022-2024, który umożliwi internacjonalizację czasopisma oraz jego rozwój w kolejnych latach.

Od 2019 r. jestem członkiem Rady Instytutu Nauk Prawnych Uniwersytetu Opolskiego.

W latach 2012-2016 byłam członkiem senatu Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy oraz członkiem Rady Wydziału Administracji i Nauk Społecznych. W latach 2014-2016 pełniłam funkcję doradcy rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy do spraw administracyjno-finansowych. W ramach tej funkcji brałam też udział w pracach komisji statutowej uczelni.

W latach 2015-2016 byłam pełnomocnikiem rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy jako przedstawiciela organu założycielskiego w zakresie współpracy z międzynarodową szkołą International School of Bydgoszcz (obecnie Gen. Ryszard Kukliński International School of Bydgoszcz). Szkoła powstała w 2009 r. na podstawie umowy międzynarodowej Polski z NATO. Obejmuje szkołę podstawową i liceum, a językiem wykładowym jest język angielski.

Moja działalność obejmowała także pracę na rzecz umiędzynarodowienia uczelni – Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. W latach 2012-2017 byłam koordynatorem Wydziału Administracji i Nauk Społecznych oraz Instytutu Prawa, Administracji i Zarządzania Programu Erasmus. Poza sprawami formalnymi związanymi z dokumentacją wyjazdową uczestników programu, moja praca obejmowała także promowanie programu wśród pracowników i studentów, nawiązywanie nowych kontaktów z uczelniami zagranicznymi i inicjowanie zawierania nowych umów z uczelniami zagranicznymi w celu poszerzenia oferty uczelni.

Osiągnięcia popularyzujące naukę lub sztukę

- 1) W 2020 r. otrzymałam nagrodę Popularyzator Nauki 2020, przyznawaną w głosowaniu przez studentów Uniwersytetu Opolskiego.
- 2) W latach 2013-2015 byłam koordynatorem ds. Festiwalu Nauki Wydziału Administracji i Nauk Społecznych na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Ponadto w ramach festiwalu prowadziłam lub współprowadziłam wykłady oraz spotkania dotyczące prawa i kultury.
- 3) W dniu 21 listopada 2014 r. brałam udział w panelu eksperckim w sprawie prywatnego muzealnictwa w Polsce, organizowanym na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wygłosiłam wówczas referat *Prywatne muzeum w świetle przepisów prawa*.
- 4) W dniu 16 kwietnia 2015 r. podczas spotkania „W pracowni malarza – prezentacja obrazu” w Galerii Sztuki Nowoczesnej Muzeum Okręgowego w Bydgoszczy wygłosiłam referat *Aspekty prawne obrotu dziełami sztuki i zabytkami*. Wydarzenie było zorganizowane przez bydgoską sekcję Stowarzyszenia Historyków Sztuki w związku z

163. rocznicą urodzin Leona Wyczółkowskiego i w ramach cyklu Muzealne Perły. Podczas spotkania zaprezentowano obraz *W pracowni malarza z 1883 r.*

- 5) W dniu 21 listopada 2016 r. w ramach cyklu „W bibliotece o sztuce” podczas wystawy prac Janusza Orzechowskiego w Bibliotece Uniwersyteckiej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy miałam wystąpienie *Sztuka i ekonomia.*

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt 1-6 wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

W 2011 r. ukończyłam aplikację radcowską przy Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Poznaniu i zdałam egzaminy końcowe. Od 2011 r. jestem wpisana na listę radców prawnych przy Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Bydgoszczy. Od 2020 r. jestem wpisana na listę mediatorów w Ośrodku Mediacji działającym przy Okręgowej Radzie Radców Prawnych w Bydgoszczy i mam ukończone szkolenie z mediacji zgodne ze standardami Społecznej Rady do spraw Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów przy Ministrze Sprawiedliwości z 29 października 2007 r.

Od 2020 r. jestem członkiem Rady Okręgowej Izby Radców Prawnych w Bydgoszczy oraz Krajowej Rady Radców Prawnych. W 2021 r. zostałam wybrana na członkinię Rady Programowej Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych. Ośrodek ten stanowi jednostkę organizacyjną działającą przy Krajowej Radzie Radców Prawnych i powstał w VII kadencji KRRP w miejsce Ośrodka Badawczego i Komisji Legislacyjnej. Do zadań Ośrodka należy m.in. opiniowanie projektów aktów prawnych konsultowanych przez KRRP, przygotowywanie projektów aktów prawnych i analiz prawnych oraz udział w pracach legislacyjnych.

W zakresie spraw związanych z dobrami kultury za istotne uznaję moje działania w obszarze alternatywnych metod rozstrzygania sporów. W 2014 r. zostałam nominowana na przedstawicielkę Polski przy UNESCO na liście mediatorów i członków komisji pojednawczych w zakresie rozstrzygania sporów dotyczących zwrotu dóbr kultury w razie nielegalnego obrotu. Procedura rozstrzygania sporów odbywa się wedle reguł przygotowanych przez Międzyrządowy Komitet do spraw Promocji Zwrotu Dóbr Kultury (Intergovernmental Committee for Promoting the Return of Cultural Property, ICPRCP). Od marca 2021 r. jestem członkiem Polskiego Komitetu do spraw UNESCO.

W 2020 r. zostałam przyjęta na listę arbitrów pierwszego Sądu Arbitrażowego ds. Sztuki w Hadze (Court of Arbitration for Art, CAfA)⁵⁷. CAfA został powołany w 2019 r. jako pierwszy sąd arbitrażowy w tej dziedzinie. Jego powstanie stanowi ważny etap we wzmacnianiu znaczenia alternatywnych metod rozstrzygania sporów w obszarze kultury.

Na 101. sesji Rady Wykonawczej (Governing Council), która odbyła się w Rzymie w dniach 8-10 czerwca 2022 r., została przyjęta moja kandydatura na korespondenta Międzynarodowego Instytutu Unifikacji Prawa Prywatnego (UNIDROIT) dla Polski na trzy lata (od czerwca 2022 r. do maja 2025 r.). Jest to pierwsza nominacja dla osoby z Polski. Korespondenci przedstawiają Sekretariatowi UNIDROIT ekspertyzy związane z instrumentami i projektami Instytutu

⁵⁷ [CAfA - Court of Arbitration for Art](#)

zawartymi w Programie Pracy, dostarczają też informacji na temat propozycji nowych tematów, które mają zostać włączone do Programu Pracy Instytutu.

.....
(podpis wnioskodawcy)

**Wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych,
stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny**

**I. WYKAZ OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH ALBO ARTYSTYCZNYCH,
O KTÓRYCH MOWA W ART. 219 UST. 1 PKT 2 USTAWY**

1. Monografia naukowa, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2a ustawy; lub

A. Jagielska-Burduk, Cultural Heritage as a Legal Hybrid. Between Public and Private Law, Springer, Cham 2022, ss. 342.

II. WYKAZ AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ ALBO ARTYSTYCZNEJ

1. Wykaz opublikowanych monografii naukowych (z zaznaczeniem pozycji niewymienionych w pkt I.1).

A. Jagielska-Burduk, Cultural Heritage as a Legal Hybrid. Between Public and Private Law, Springer, Cham 2022.

Pozycje niewymienione w pkt I.1:

3 monografie

- 1) A. Jagielska-Burduk, W. Szafranski, Ł. Gawęł, *Mechanizmy prawne zarządzania dziedzictwem kultury*, red. nauk. A. Jagielska-Burduk, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Wolters Kluwer, Gdańsk–Warszawa 2016; wersja anglojęzyczna dostosowana do odbiorcy zagranicznego: A. Jagielska-Burduk, W. Szafranski, *Legal issues in cultural heritage management: a Polish perspective*, Peter Lang GmbH, Frankfurt am Main 2016.
- 2) A. Jagielska-Burduk, W. Szafranski, M. A. Górski, *Wirtualna Galeria im. Mielżyńskich. Historia – Idea – Prawo*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2013.
- 3) A. Jagielska-Burduk, *Zabytek ruchomy*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2011.

A. Wykaz opublikowanych rozdziałów w monografiach naukowych

- 1) D. Fincham, A. Jagielska-Burduk, UNIDROIT: Article 3 w: Oxford Commentary on 1970 and 1995 Conventions A. F. Vrdoljak et. Al (red.), planowane wydanie komentarzy 2023, Oxford University Press.
- 2) A. Jagielska-Burduk, L.J. Capote-Pérez, *The SDGS and cultural heritage: A comparison between Spanish Law and Polish Law*, w: M. Aránzazu Calzadilla Medina, R. Martín Quintero (red.), *El Derecho de la Unión Europea ante los objetivos del desarrollo sostenible*, Tirant lo Blanch, Valencia 2022, s. 429-450.
- 3) A. Jagielska-Burduk, C. S. Quiñones Vila, *Préserver et protéger : outils nouveaux et existants pour le patrimoine culturel en crise*, w: *Les Nouveaux Enjeux Patrimoniaux en Contextes de Crises. Les dynamiques du droit dans l'évolution de la protection internationale du*

patrimoine culturel. Actes du colloque organisé à l'occasion des 20 ans de la ratification par la France de la Convention de l'UNESCO de 1970 et du premier anniversaire de la ratification du Deuxième Protocole à la Convention de La Haye de 1954, 19-20 novembre 2018, Maison de l'UNESCO, UNESCO, Paris 2022, s. 142-149.

- 4) A. Jakubowski, A. Jagielska-Burduk, *Cultural rights*, w: M. Sellers, S. Kirste (red.), *Encyclopedia of the Philosophy of Law and Social Philosophy*, Springer, Dordrecht 2021, s. 1-5, https://doi.org/10.1007/978-94-007-6730-0_826-1
- 5) A. Jagielska-Burduk, A. Jakubowski, *Muzea a ochrona dziedzictwa kulturowego – o muzealium w prawie polskim*, w: M. Jankowska, P. Gwoździewicz-Matan, P. Stec (red.), *Własność intelektualna a dziedzictwo kulturowe. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Wojciechowi Kowalskiemu*, Wydawnictwo Ius Publicum, Warszawa 2020, s. 488-500.
- 6) A. Jagielska-Burduk, *Cultural Heritage, Education, and Research in the European Union*, w: A. Jakubowski, K. Hausler, F. Fiorentini (red.), *Cultural Heritage in the European Union. A Critical Inquiry into Law and Policy*, Brill Nijhoff, Leiden–Boston 2019, s. 241-265, https://doi.org/10.1163/9789004365346_012
- 7) A. Jagielska-Burduk, *Wybrane aspekty zarządzania czasopiśmem naukowym we współczesnym otoczeniu prawnym i ekonomicznym*, w: A. Kansy (red.), *Czasopisma towarzystw naukowych w Polsce*, Polska Akademia Nauk, Warszawa 2017, s. 123-132.
- 8) A. Jagielska-Burduk, P. Lasik, M. Markowski, M. Sadowski, W. Szafrąński, *Instytucje kultury a mechanizmy prawne zarządzania dziedzictwem kultury*, w: A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński, P. Lasik (red.), *Zogniskowany wywiad grupowy jako metoda badania prawa ochrony dziedzictwa kultury*, Wydawnictwo UKW, Bydgoszcz 2016, s. 105-143.
- 9) A. Jagielska-Burduk, P. Lasik, W. Szafrąński, A. Szymańska-Palaczyk, N. Wenclewska, *Mechanizmy prawne zarządzania dziedzictwem kultury – perspektywa organów ochrony zabytków*, w: A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński, P. Lasik (red.), *Zogniskowany wywiad grupowy jako metoda badania prawa ochrony dziedzictwa kultury*, Wydawnictwo UKW, Bydgoszcz 2016, s. 63-101.
- 10) A. Jagielska-Burduk, P. Lasik, W. Szafrąński, A. Szymańska-Palaczyk, *O kolekcjach prywatnych i kolekcjonowaniu*, w: A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński, P. Lasik (red.), *Zogniskowany wywiad grupowy jako metoda badania prawa ochrony dziedzictwa kultury*, Wydawnictwo UKW, Bydgoszcz 2016, s. 21-59.
- 11) A. Jagielska-Burduk, *Zarządzanie strategiczne w sektorze towarzystw naukowych*, w: Z.P. Kruszewski (red.), *Perspektywy regionalnych towarzystw naukowych w Polsce*, Polska Akademia Nauk, Warszawa 2015, s. 137-151.
- 12) A. Jagielska-Burduk, K. Mularski, *Problematyka reprivatyzacji zabytków ruchomych. Uwagi na marginesie wyroku Sądu Najwyższego z 12 lutego 2012 r. (III CSK 208/11)*, w: P.P. Maniurka, P. Stec (red.), *Kolekcje i zbiory muzealne. Problematyka prawna*, Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2015, s. 201-216.
- 13) A. Jagielska-Burduk, *Koncepcja świadomego dysponenta zabytków w polskim prawie ochrony zabytków*, w: K. Zeidler (red.), *Prawo ochrony zabytków*, Wolters Kluwer Polska, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Warszawa–Gdańsk 2014, s. 311-318.
- 14) A. Jagielska-Burduk, D. Markowski, *Wokół ekspertyzy i ekspertów. Prawo i praktyka*, w: A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński (red.), *Kultura w praktyce. Zagadnienia prawne*, t. 3: *Muzea a rynek sztuki. Aspekty prawne*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2014, s. 171-189.
- 15) A. Jagielska-Burduk, K. Biskup, Z. Bukowski, A. Folgier, R. Krajewski, M. Mrówczyński, M. Paczkowski, B. Rakoczy, M. Skinder, A. Strzelecki, *Zarządzanie nieruchomościami*, Lex a Wolters Kluwer business, rozdział Problematyka zarządzania nieruchomościami zabytkową: Warszawa 2013, s. 212-233.
- 16) A. Jagielska-Burduk, M. Zajęcki, *Przesłanki likwidacji instytucji kultury w nowym ustawowym modelu organizowania działalności kulturalnej*, w: A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński (red.),

Kultura w praktyce. Zagadnienia prawne, t. 2, *Wokół problematyki prawnej zabytków i rynku sztuki*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2013, s. 153-165.

- 17) A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński, *Sektor kultury – działalność kulturalna. Wokół problematyki prawnej*, w: A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński (red.), *Kultura w praktyce. Zagadnienia prawne*, t. 1, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2012, s. 9-22.

Przed uzyskaniem stopnia doktora:

- 1) A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński, *Nowe konstrukcje prawa własności a ochrona dziedzictwa kultury*, w: W. Szafrąński, K. Zalańska (red.), *Wokół problematyki prawnej zabytków i dzieł sztuki*, t. 3, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2009, s. 235-245.
- 2) A. Jagielska, W. Szafrąński, *Darowizny na rzecz muzeów*, w: W. Szafrąński (red.), *Wokół problematyki prawnej zabytków i dzieł sztuki*, t. 2, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2008, s. 69-80.
- 3) A. Jagielska, W. Szafrąński, *Dotychczasowe koncepcje przeprowadzenia reprivatyzacji w Polsce*, w: E. Borkowska-Bagieńska, W. Szafrąński (red.), *Reformy rolne w Polsce międzywojennej i powojennej. Prawo, realizacja, skutki, problemy reprivatyzacyjne*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2008, s. 209-220.
- 4) A. Jagielska, *Reforma rolna na tle orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego – zagadnienia wybrane*, w: E. Borkowska-Bagieńska, W. Szafrąński (red.), *Reformy rolne w Polsce międzywojennej i powojennej. Prawo, realizacja, skutki, problemy reprivatyzacyjne*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2008, s. 191-208; artykuł cytowany przez Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 1 marca 2010 r., sprawa o sygn. akt P 107/08.
- 5) A. Jagielska, W. Szafrąński, *Rekompensata czy zwrot? Wokół problematyki zabytków ruchomych przejętych w trakcie realizacji reformy rolnej z 1944 r.*, w: W. Szafrąński (red.), *Wokół problematyki prawnej zabytków i dzieł sztuki*, t. 1, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2007, s. 143-165.
- 6) A. Jagielska, W. Szafrąński, M. Skąpski, *Eksperci i ekspertyzy na rynku dzieł sztuki*, w: W. Szafrąński (red.), *Wokół problematyki prawnej zabytków i dzieł sztuki*, t. 1, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2007, s. 27-53.

B. Wykaz członkostwa w redakcjach naukowych monografii

- 1) A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński, Ł. Gawęł, *Mechanizmy prawne zarządzania dziedzictwem kultury*, red. nauk. A. Jagielska-Burduk, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Wolters Kluwer, Gdańsk–Warszawa 2016.
- 2) A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński, P. Lasik (red.), *Zogniskowany wywiad grupowy jako metoda badania prawa ochrony dziedzictwa kultury*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2016.
- 3) A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński (red.), *Kultura w praktyce. Zagadnienia prawne*, t. 3: *Muzea a rynek sztuki. Aspekty prawne*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2014.
- 4) A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński (red.), *Kultura w praktyce. Zagadnienia prawne*, t. 2: *Wokół problematyki prawnej zabytków i rynku sztuki*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2013.

- 5) A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński (red.), *Kultura w praktyce. Zagadnienia prawne*, t. 1, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2012.

C. Wykaz opublikowanych artykułów w czasopismach naukowych (z zaznaczeniem pozycji niewymienionych w pkt I.2).

- 1) A. Jagielska-Burduk, J. Markiewicz, *Zagadnienie inwentarzy w muzeach i inwentaryzacji kolekcji w świetle dorobku normatywnego UNESCO*, „Santander Art and Culture Law Review” 2022, nr 1(8), s. 61-76, <https://doi.org/10.4467/2450050XSNR.22.002.16392>
- 2) P. Stec, A. Jagielska-Burduk, *EU Cultural Security Law in an Educational Context*, „Sustainability” 2021, 13(7), 3947. <https://doi.org/10.3390/su13073947>
- 3) A. Jagielska-Burduk, M. Pszczyński, P. Stec, *Cultural Heritage Education in UNESCO Cultural Conventions*, „Sustainability” 2021, 13(6), 3548, <https://doi.org/10.3390/su13063548>
- 4) A. Jagielska-Burduk, A. Jakubowski, *Narrative Museums” and Curators’ Rights: The Protection of a Museum Exhibition and Its Scenario under Polish Law*, „Santander Art and Culture Law Review” 2020, nr 2(6), s. 151-176, <https://doi.org/10.4467/2450050XSNR.20.014.13017>
- 5) A. Jagielska-Burduk, P. Stec, *Council of Europe Cultural Heritage and Education Policy: Preserving Identity and Searching for a Common Core?*, „Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado” 2019, nr 22(1), s. 1-12, <http://dx.doi.org/10.6018/reifop.22.1.354641>
- 6) W. Szafrąński, A. Jagielska-Burduk, *Jednorazowe pozwolenie na stały wywóz zabytku za granicę z perspektywy kategorii wieku i wartości – ochrona dziedzictwa kulturowego a rynek sztuki w Polsce*, „Santander Art and Culture Law Review” 2019, nr 1(5), s. 69-96, <https://doi.org/10.4467/2450050XSNR.19.004.10805>
- 7) A. Jagielska-Burduk, *Uwarunkowania upowszechniania i promocji dziedzictwa kulturowego a narzędzia ICT – między prawem a ekonomią*, „Opolskie Studia Administracyjno-Prawne” 2016, t. 14, nr 4(2), s. 79-90, <https://doi.org/10.25167/osap.1313>
- 8) W. Szafrąński, A. Jagielska-Burduk, K. Józwiak, *Możliwości wystąpień porozumień ograniczających konkurencję na rynku sztuki. Uwagi wstępne*, „Santander Art and Culture Law Review” 2016, nr 1(2), s. 17-40, <https://doi.org/10.4467/2450050XSR.16.002.5236>
- 9) A. Jagielska-Burduk, *Nabycie własności dobra kultury od nieuprawnionego. Wybrane zagadnienia*, „Santander Art and Culture Law Review” 2015, nr 1(1), s. 119-134, <https://doi.org/10.4467/2450050XSR.15.004.3772>
- 10) A. Jagielska-Burduk, D. Markowski, *Wybrane zagadnienia dotyczące sposobów nabywania własności dzieł sztuki i zabytków przez muzea*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Zabytkoznawstwo i Konserwatorstwo” 2013, t. 44, s. 541-545, https://doi.org/10.12775/AUNC_ZiK.2013.022
- 11) A. Jagielska-Burduk, *Trust jako nowe rozwiązanie w zarządzaniu dziedzictwem kultury*, „Ukrayina – Yevropa – Svit: mizhnarodnyy zbirnyk naukovykh prats” 2012, nr 10, s. 260-269.
- 12) A. Jagielska-Burduk, K. Mularski, *Kurator rejestrowy*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2012, nr 1, s. 225-258.
- 13) A. Jagielska-Burduk, K. Mularski, *Zagadnienie potrącenia w wybranych postępowaniach odrębnych*, „Palestra” 2012, nr 7/8, s. 44-54.
- 14) A. Jagielska-Burduk, D. Markowski, *O lwowskich zbiorach Bolesława Orzechowicza*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Zabytkoznawstwo i Konserwatorstwo” 2011, t. 42, XLII, s. 25-37, https://doi.org/10.12775/AUNC_ZiK.2011.012; publikacja tekstu w zmienionej wersji w celu popularyzacji wiedzy o historii kolekcji w czasopiśmie ukraińskim wydanym z okazji 350 lecia Uniwersytetu im. Iwana Franko we Lwowie, dawniej Uniwersytetu Jana

Kazimierza: *Bolesław Orzechowicz, mecenas sztuki i nauki we Lwowie*, „Zeszyty Naukowe Fakultetu Historycznego Uniwersytetu Lwowskiego” 2013, z. 12, s. 164-171.

- 15) A. Jagielska-Burduk, D. Markowski, *Falsyfikat dzieła sztuki w wybranych orzeczeniach sądów polskich i niemieckich*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Zabytkoznawstwo i Konserwatorstwo” 2011, t. 41, s. 151-165, https://doi.org/10.12775/AUNC_ZiK.2011.006

Przed uzyskaniem stopnia doktora:

- 1) A. Jagielska-Burduk, K. Mularski, *Kurator osoby prawnej. Próba wykładni art. 42 KC*, „Rejent” 2010, nr 6(230), s. 66-93.

Inne:

Recenzje

- 1) A. Jagielska-Burduk, P. Stec, [recenzja] *Dwa ujęcia prawa muzeów*, „Muzealnictwo” 2021, t. 62, s. 254-257, <https://doi.org/10.5604/01.3001.0015.3455>.
- 2) A. Jagielska-Burduk, [recenzja] *Prawna ochrona zabytków*, red. nauk. Teresa Gardocka, Jacek Sobczak. Toruń, 2010, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 2011, t. 63, z. 1, s. 528-530.
- 3) A. Jagielska-Burduk, [recenzja] *Zbigniew Kobyliński „Własność dziedzictwa kulturowego. Idee – problemy – kontrowersje”*, Warszawa 2009, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, 2010, nr 2, s. 281-283.

Sprawozdania

A. Jagielska-Burduk, K. Zeidler, *I Ogólnopolskie Seminarium Prawa Ochrony Zabytków (Lubostroń, 22-24.9.2014 r.)*, Sprawozdanie, „Państwo i Prawo” 2015, nr 11, s. 120-121.

Wywiady w czasopiśmie „Santander Art and Culture Law Review”

- 1) Challenges and Prospects for the Art Market Vis-à-vis the Evolving EU Regime for Counteracting Illicit Trade in Cultural Objects (Erika Bochereau rozmawia z Alicją Jagielską-Burduk i Andrzejem Jakubowskim), „Santander Art and Culture Law Review” 2021, nr 2(7), s. 21-30, <https://doi.org/10.4467/2450050XSNR.21.016.15261>
- 2) Z Rafałem Kameckim, współzałożycielem i prezesem Artinfo.pl, rozmawia Alicja Jagielska-Burduk, „Santander Art and Culture Law Review” 2021, nr 1(7), s. 9-20.
- 3) Z Renatą Weiss, wnuczką Wojciecha Weissa, rozmawia Alicja Jagielska-Burduk, „Santander Art and Culture Law Review” 2020, nr 1(6), s. 9-36.
- 4) Z prof. Ignacio Tirado, Sekretarzem Generalnym UNIDROIT rozmawiają z Alicją Jagielską-Burduk, Claudia S. Quiñones Vilá, and Paul Fabel, The Role of UNIDROIT in Global Efforts to Protect Cultural Heritage, „Santander Art and Culture Law Review” 2019, nr 2(5), s. 17-24, <https://doi.org/10.4467/2450050XSNR.19.010.11558>
- 5) Z prof. Wojciechem Kowalskim rozmawia Alicja Jagielska-Burduk, „Santander Art and Culture Law Review” 2019, nr 1(5), s. 9-14.
- 6) Wywiad z prof. Sonią Katyal, „Santander Art and Culture Law Review” 2018, nr 1(4), s. 11-14.
- 7) Wywiad z prof. Aną F. Vrdoljak, „Santander Art and Culture Law Review” 2018, nr 1(4), s. 15-20.
- 8) Konserwator na polskim rynku sztuki. Z prof. Dariuszem Markowskim, konserwatorem dzieł sztuki, rozmawia Alicja Jagielska-Burduk, „Santander Art and Culture Law Review” 2017, nr 1(3), s. 9-12.

D. Wykaz wystąpień na krajowych lub międzynarodowych konferencjach naukowych lub artystycznych, z wyszczególnieniem przedstawionych wykładów na zaproszenie i wykładów plenarnych

1. A. Jagielska-Burduk, Synergies between the UNESCO cultural conventions, konferencja naukowa międzynarodowa "4Universities' International conference on Heritage and Sustainability", online, formuła hybrydowa 1 grudnia 2022 r., Sydney, Australia.
2. A. Jagielska-Burduk, Art Market – In search for new developments, wykład jako dodatkowa część kursu podyplomowego w zakresie rynku sztuki i kolekcjonowania w Uniwersytecie NOVA Lisboa, Instytut Sztuki, Palácio do Correio Velho i Museu Nacional de Arte Antiga, online, 29 listopada 2022 r., Lizbona, wykład na zaproszenie.
3. A. Jagielska-Burduk, Program Pamięć Świata a konwencje kulturalne, konferencja "UNESCO 30. lecie Programu UNESCO Pamięć Świata Spotkanie rocznicowe Programu UNESCO Pamięć Świata w Polsce: spotkanie właścicieli i posiadaczy obiektów dziedzictwa dokumentacyjnego wpisanych na Polską Listę Krajową oraz na Międzynarodową Listę Pamięci Świata UNESCO", online, 29 listopada 2022 r., Warszawa.
4. A. Jagielska-Burduk, *New forms of cultural heritage and e-restitution*, konferencja naukowa The International EuroMed 2022 conference dedicated on Digital Cultural Heritage Documentation, Preservation and Protection, workshop Digital Technologies and Illicit Trafficking of Cultural Property, online, 7-11 listopada 2022, Cypr.
5. A. Jagielska-Burduk, *UNESCO Chairs and Culture in Emergencies*, konferencja "30th anniversary celebration of the UNITWIN/UNESCO Chairs Programme, Transforming knowledge for just and sustainable futures", sesja "Rethinking interdisciplinary cooperation for Culture in Emergencies", 3-4 listopada 2022, Paryż.
6. A. Jagielska-Burduk, *New and Old Challenges: European Approaches to the Recovery of Stolen Art*, cykl wykładów Arts Law Colloquium prowadzony przez CIPLIT i Center for Art, Museum & Cultural Heritage Law DePaul University, 14 września 2022 r., Chicago, wykład na zaproszenie.
7. A. Jagielska-Burduk, *Konwencje kulturalne UNESCO a poszukiwanie synergii między konwencjami*, VIII Konferencja Naukowa z cyklu „Prawne formy ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”, Koło Naukowe Prawnej Ochrony Dóbr Kultury Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, 1 czerwca 2022 r.
8. P. Stec, A. Jagielska-Burduk, *Światowe dziedzictwo i prawa rzeczowe*, konferencja „Rola organizacji międzynarodowych w ochronie światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego. Refleksje na tle jubileuszu pięćdziesięciolecia przyjęcia Konwencji UNESCO o ochronie światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego”, Poznań, 20 czerwca 2022 r.
9. A. Jagielska-Burduk, C. Quiñones Vilá, *Addressing Gaps in Cultural Property Protection Legislation: Eastern Europe and Latin America as Case Studies*, International Symposium on Combating Illicit Trade on Cultural Objects, Opole University, Poland, 13 maja 2022 r.
10. A. Jagielska-Burduk, *Promoting international cooperation and education through the UNESCO Chair network*, międzynarodowy workshop online: „Fighting Illicit Trafficking of Cultural Property”. A UNESCO/ICOM Capacity Development Workshop for European Museum and Cultural Heritage Professionals, panel International Cooperation and Education, 4-5 października 2021 r.
11. A. Jagielska-Burduk, C. Quiñones Vilá, T. Vere Hodge, *Deaccession: A Case Study of the Baltimore Museum*, konferencja online: TIAMSA 2021 Conference: „The Art Market and the Museum”, University of Edinburgh, National Galleries of Scotland, 6-7 maj, 3 czerwca, 15-16 lipca 2021.
12. A. Jagielska-Burduk, *Wyzwania prawa prywatnego a ochrona dziedzictwa kultury*, VIII Ogólnopolskie Seminarium Prawa Ochrony Zabytków dla młodych naukowców,

- doktorantów i studentów im. Profesora Jana Pruszyńskiego, Lubostroń, 22-24 września 2021 r., [wykład inauguracyjny](#).
13. L.J. Capote-Pérez, A. Jagielska-Burduk, *Head of a Young Woman by Picasso: Spanish and Polish law perspectives*, VII Konferencja Naukowa z cyklu „Prawne formy ochrony zabytków i opieki nad zabytkami” pt. „Metody oraz formy ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków i zieleni”, Kraków, 5-6 maja 2021 r.
 14. A. Jagielska-Burduk, P. Stec, *Cultural Security in Cyberspace*, konferencja online „Cybersecurity threats COVID-19 and disinformation – AON 21”, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa, 14 April 2021.
 15. A. Jagielska-Burduk, wprowadzenie i podsumowanie, współprzewodniczenie, konferencja online I Congreso Internacional de Derecho de la Unión Europea. La Unión Europea ante los Objetivos de Desarrollo Sostenible de la agenda 2030, SIMPOSIO XI „La protección de la propiedad cultural en la Unión Europea”, Uniwersytet La Laguna, Hiszpania , 15-19 marca 2021 r.
 16. A. Jagielska-Burduk, *Własność Skarbu Państwa zabytków archeologicznych*, konferencja online „Dziedzictwo archeologiczne wobec wyzwań zrównoważonego rozwoju”, Poznań, Komisja Archeologiczna Poznańskiego Oddziału PAN, 26-27 listopada 2020 r.
 17. A. Jagielska-Burduk, *Panel Segment Regional Perspectives, Group II – Eastern European States, Contribution*, konferencja online „Cultural Heritage and Multilateralism: Regional and International Strategies for the Protection of Cultural Heritage. International conference on the occasion of the 50th anniversary of the 1970 UNESCO Convention” in partnership with UNESCO, the European Commission and the Council of Europe Berlin, 16-18 November 2020.
 18. A. Jagielska-Burduk, *Art market’s legal challenges*, konferencja online: Tools For The Future Researching Art Market Practices From Past To Present Workshop 5: Legislation, Legal Structures and their Impact on the Art Market, Ljubljana, Research Centre of the Slovenian Academy of Sciences and Arts, 7-8 September 2020, [keynote lecture](#).
 19. A. Jagielska-Burduk, *Cultural Heritage and Scientific Diplomacy in the European Union Policy for Eastern Europe and the Western Balkan Countries*, konferencja „Cultural Heritage and Science: Perspectives in Law and Policy”, ESOF 2020! Euro Science Open Forum, Trieste, 2-6 September 2020.
 20. A. Jagielska-Burduk, C. Quiñones Vilá, *The Concept of Due Diligence for Cultural Property Transactions in the 1995 UNIDROIT and 1970 UNESCO Conventions*, „The Art Market and the Global South: New Perspectives and Plural Approaches” – TIAMSA’s 2019 Conference at the Museum Nacional de Arte Antiga Lisbon, 21-23 November 2019.
 21. A. Jagielska-Burduk, prezentacja *The cultural heritage loss – responsive law paradigm*, “The Symposium on Frontier Issues of Cultural Heritage Law, Law and Policies for the Return of Cultural Property Taken during the Colonial Control or Foreign Invasion (19th- mid 20th Century)”, Renmin University, Pekin, 21-22 October 2019.
 22. A. Jagielska-Burduk, *Technology and Art: a Challenging Relationship*, warsztat nr 151 „Art, Law and Artificial Intelligence” in the 500-th anniversary of the death of Leonardo da Vinci, The 29th World Congress of the International Association for the Philosophy of Law and Social Philosophy, Lucerne, 7-12 July 2019.
 23. A. Jagielska-Burduk, *Due diligence: standard setting UNIDROIT legal development*, konferencja „Ratification and implementation of the 1995 UNIDROIT Convention in Poland”, zorganizowana przez UNIDROIT, Uniwersytet w Gdańsku i Uniwersytet w Opolu, Gdańsk, 6 czerwca 2019 r.
 24. A. Jagielska-Burduk, prezentacja raportu Polski na warsztacie roboczym grupy Immovable Property (Nieruchomości), konferencja „24th Annual Common Core of European Private Law Nationalisms and Private Law”, Faculty of Political Science, Palermo, 23-24 listopada 2018 r.

25. A. Jagielska-Burduk, *The major trends in the public policies of heritage protection. Eastern Europe*, konferencja „New Heritage Challenges in Crisis Contexts: The Dynamics of Law within the Development of International Protection of Cultural Heritage”, UNESCO, Komitet UNESCO ds. Francji, Rzym, 19-20 listopada 2018 r.
26. P. Nuernberger, A. Jagielska-Burduk, *Welcome and Introduction to TIAMSA Legal, 'Art Market – Legal challenges and pitfalls'*, konferencja „Art for the People? Questioning the Democratization of the Art Market” – TIAMSA’s second international conference, Wiedeń, 27-29 wrzesień 2018 r.
27. A. Jakubowski, A. Jagielska-Burduk, *Konwencja UNESCO z 1970 roku. Alternatywne metody rozwiązywania sporów*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Restytucja zabytków w Polsce. Ograniczenia i perspektywy”, Wydział Prawa i Administracji UAM w Poznaniu, 25 czerwca 2018 r.
28. A. Jagielska-Burduk, *Edukacja o dziedzictwie w wymiarze krajowym i unijnym*, Seminarium „Organizacyjno-prawne uwarunkowania muzeów na wolnym powietrzu w Polsce. Stan obecny – propozycje zmian”. Jubileusz 55-lecia istnienia Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach i 10-lecia istnienia Muzeum Kultury Ludowej Pomorza w Swołowie, Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, 5-7 czerwca 2018 r.
29. A. Jagielska-Burduk, *The Cooperation between the „Santander Art and Culture Law Review” and the Project HEURIGHT*, Public Seminar “Cultural Heritage, Cultural Rights & the European Union”, zespół badawczy projektu „HEURIGHT – The Right to Cultural Heritage – Its Protection and Enforcement through Cooperation in the European Union”, Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa, 13 marca 2018 r.
30. A. Jagielska-Burduk, wprowadzenie, moderator sesji „Culture in Emergencies”, międzynarodowa konferencja „Second Coordination Meeting with UNESCO Category 2 Institutes and Centres under the auspices of UNESCO and UNITWIN Networks/UNESCO Chairs related to the Culture Sector”, UNESCO Headquarters, 23-24 listopada 2017 r.
31. A. Jagielska-Burduk, *Lady with an Ermine by Leonardo da Vinci – a new approach to national treasures in the context of nationalized property*, międzynarodowa konferencja „Post-Communist Restitution of Nationalized Property”, Law Faculty, Cluj Napoca, Rumunia, 28-29 września 2017 r.
32. A. Jagielska-Burduk, *The Management of Immovable Cultural Property under Polish Law: Current Practices and Challenges*, międzynarodowa konferencja „Forget Heritage – innowacyjne prawodawstwo, strategie i narzędzia ICT”, Forget Heritage w ramach Interreg Europa Środkowa, Bydgoszcz, 12 września 2017 r.
33. A. Jagielska-Burduk, A. Jakubowski, *Culture, cultural heritage and development*, międzynarodowa konferencja „Forget Heritage – innowacyjne prawodawstwo, strategie i narzędzia ICT”, Forget Heritage w ramach Interreg Europa Środkowa, Bydgoszcz, 12 września 2017 r.
34. A. Jagielska-Burduk, *Wykorzystanie nowych narzędzi w edukacji o dziedzictwie kultury w Polsce. Perspektywa lokalna i krajowa*, ogólnopolska konferencja „Muzea – teoria i praktyka. Być, albo nie być we współczesnym świecie”, Akademia Humanitas w Sosnowcu Sosnowiec, 15 maja 2017 r.
35. A. Jagielska-Burduk, *Education in the European Union and the Concept of Common Heritage and History*, międzynarodowa konferencja „The Right to Cultural Heritage. Its Protection and Enforcement Through Cooperation in the European Union”, zorganizowana w ramach projektu HEURIGHT pt. „Cultural Heritage in the European Union: Legal Perspectives and Contemporary Challenges” (finansowanie EU’s Joint Programming Initiative on Cultural Heritage and Global Change), INP PAN, UAP, Warszawa, 20-21 kwietnia 2017 r.
36. A. Jagielska-Burduk, *Problematyka muzealiów – ochrona zabytków w muzeach i kolekcjach prywatnych*, konferencja uzgodnieniowa „Przygotowanie założeń zmian legislacyjnych w zakresie ochrony zabytków ruchomych”, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, Jabłonna–Warszawa, 15-16 grudnia 2016 r.

37. A. Jagielska-Burduk, *Badania nad prawem ochrony dziedzictwa kultury*, Ogólnopolski Zjazd Przedstawicieli Katedr Kryminalistyki „Prawo – Dziedzictwo – Sztuka”, seminarium „Santander Art and Culture Law Review”, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz, 30 listopada – 2 grudnia 2016 r.
38. A. Jagielska-Burduk, *Restitution or the Return of Cultural Objects. A Transnational Perspective*, Podiumsdiskussion zum Kulturgutschutzgesetz „Art Markets and Politics”, 5th Workshop of the Forum Kunst und Markt, Technische Universität, Berlin, 4-5 listopada 2016 r.
39. A. Jagielska-Burduk, *Prawne i ekonomiczne uwarunkowania upowszechniania i promocji dziedzictwa kulturowego*, ogólnopolska konferencja naukowa „Transdyscyplinarne badania nad śląskim dziedzictwem kulturowym. Świadectwa ducha czasów-nekropolie i pochówki Piastów Śląskich” w ramach 24. Europejskich Dni Dziedzictwa, Muzeum Piastów Śląskich oraz Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego, Brzeg, 24 września 2016 r.
40. A. Jagielska-Burduk, *Zarządzanie czasopismem naukowym*, Konferencja Naukowa „Czasopisma towarzystw naukowych”, Towarzystwo Naukowe Płockie, Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk, Płock, 16-17 września 2016 r.
41. W. Szafrński, A. Jagielska-Burduk, *Will the Revolution Eat Its Own Children? The Directive 2014/60 and Its Projected Impact on the EU Art Market and Its Participants*, International Scientific Conference „The Return of Cultural Objects within the European Union – Implementing the Directive 2014/60/EU”, PAN, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, „Santander Art and Culture Law Review”, Warszawa, 21-22 marca 2016 r.
42. O. Jakubowski, A. Jagielska-Burduk, *Illegal Export from and Import of Cultural Goods to Poland: Do Legal and Practical Changes Introduced in Connection with the Directive 2014/60/EU Contribute to Reducing the Problem?*, International Scientific Conference „The Return of Cultural Objects within the European Union – Implementing the Directive 2014/60/EU”, PAN, „Santander Art and Culture Law Review”, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Warszawa, 21-22 marca 2016 r.
43. A. Jagielska-Burduk, *Mechanizmy prawne zarządzania dziedzictwem kultury*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Ochrona zabytków i obrót dziełami sztuki w Unii Europejskiej”, Centrum Doskonałości im. Jeana Monneta przy Uniwersytecie Wrocławskim (CEJM), Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, 18-19 maja 2015 r.
44. A. Jagielska-Burduk, *Krajowe regulacje dotyczące zwalczania kradzieży i nielegalnego wywozu dóbr kultury*, konferencja „Aktualne instrumenty prawne zwalczania kradzieży i nielegalnego wywozu dóbr kultury”, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa, 17 grudnia 2014 r.
45. A. Jagielska-Burduk, D. Markowski, *Co powinna zawierać ekspertyza*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Muzea a rynek sztuki. Aspekty prawne”, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań, 9-10 kwietnia 2014 r.
46. M. Woźniak, A. Jagielska-Burduk, *Problemy prawne zarządzania instytucjami kultury. Próba diagnozy*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Problematyka prawna ochrony zabytków i rynku sztuki”, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz, 24-25 października 2013 r.
47. A. Jagielska-Burduk, *Koncepcja świadomego dysponenta zabytków w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „10 lat obowiązywania ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Rozważania *de lege lata* i *de lege ferenda*”, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk–Gdynia, 22-23 kwietnia 2013 r.
48. A. Jagielska-Burduk, *Status prawny kolekcji prywatnych w muzeach. Casus Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*, konferencja „Kolekcje – wystawy – muzealia: problematyka prawna”, Uniwersytet Opolski, Brzeg, 4-5 października 2012 r.

49. A. Jagielska-Burduk, *Doktorzy honoris causa Uniwersytetu Lwowskiego w latach 20. i 30. XX wieku na przykładzie Bolesława Orzechowicza*, międzynarodowa konferencja z okazji 350-lecia Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie, Lwów, 11-12 października 2011 r.

E. Wykaz udziału w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych lub międzynarodowych, z podaniem pełnionej funkcji.

- 1) Członek komitetu organizacyjnego międzynarodowej konferencji „Combating the Illicit Trade in Cultural Objects: Interdisciplinary Challenges and New Perspectives of EU Law and Policy” Instytut Nauk Prawnych Uniwersytetu Opolskiego, Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Ludwika Maksymiliana w Monachium oraz International Society for Research on Art and Cultural Heritage Law (ISCHAL), we współpracy z 1995 UNIDROIT Convention Academic Project oraz Santander Art and Culture Law Review, 13 maja 2022 r.
- 2) Członek komitetu organizacyjnego konferencji „Ratification and implementation of the 1995 UNIDROIT Convention in Poland”, zorganizowanej przez UNIDROIT, Uniwersytet w Gdańsku i Uniwersytet w Opolu, Gdańsk, 6 czerwca 2019 r.
- 3) Członek komitetu organizacyjnego konferencji „Private Collections: Historical and Legal Procedure”, zorganizowanej przez UNIDROIT, Uniwersytet w Gdańsku i Uniwersytet w Opolu, Gdańsk, 7 czerwca 2019 r.
- 4) Członek komitetu naukowego Rijeka Doctoral Conference RIDOC 2018z zorganizowanej na Wydziale Prawa na Uniwersytecie w Rijece, 7 grudnia 2018 r.
- 5) Członek komitetu naukowego “The 4th International Conference on Heritage Education (CIEP4)”, Madryt, 14-16 listopada 2018.
- 6) Członek komitetu naukowego Seminarium „Organizacyjno-prawne uwarunkowania muzeów na wolnym powietrzu w Polsce. Stan obecny – propozycje zmian”. Jubileusz 55-lecia istnienia Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach i 10-lecia istnienia Muzeum Kultury Ludowej Pomorza w Swołowie, Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, 5-7 czerwca 2018 r.
- 7) Członek komitetu organizacyjnego VII Symposium Opoliense „Nieoczywistość, rozwiąłość, wyuzdanie w literaturze, kulturze i prawie”, zorganizowane przez Uniwersytet Opolski, Opole, 10-11 maja 2018 r.
- 8) Członek komitetu organizacyjnego konferencji Ogólnopolskiego Zjazdu Przedstawicieli Katedr Kryminalistyki „Prawo – Dziedzictwo – Sztuka”, seminarium „Santander Art and Culture Law Review”, zorganizowane przez Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz, 30 listopada – 2 grudnia 2016 r.
- 9) Członek komitetu organizacyjnego International Scientific Conference „The Return of Cultural Objects within the European Union – Implementing the Directive 2014/60/EU”, PAN, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, „Santander Art and Culture Law Review”, Warszawa, 21-22 marca 2016 r.
- 10) Członek komitetu organizacyjnego Ogólnopolskiego Seminarium Prawa Ochrony Zabytków dla młodych naukowców, doktorantów i studentów im. Profesora Jana Pruszyńskiego, Lubostroń, edycje I-IX, lata 2014-2022
- 11) Członek komitetu naukowego Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Muzea a rynek sztuki. Aspekty prawne”, zorganizowanej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań, 9-10 kwietnia 2014 r
- 12) Członek komitetu organizacyjnego Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Problematyka prawna ochrony zabytków i rynku sztuki”, zorganizowanej przez Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk i Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz, 24-25 października 2013 r.

F. Wykaz uczestnictwa w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych, z podziałem na projekty zrealizowane i będące w toku realizacji, oraz z uwzględnieniem informacji o pełnionej funkcji w ramach prac zespołów.

- 1) Kierownik projektu naukowego „Mechanizmy prawne zarządzania dziedzictwem kultury” 2012/05/D/HS5/02822, zakwalifikowanego do finansowania w ramach konkursu Sonata 2012 Narodowego Centrum Nauki. Wysokość finansowania: 76 750,00 zł.
- 2) Wykonawca w zespole polskim międzynarodowego projektu “Digital Heritage in Cultural Conflicts” (DigiConflict) zakwalifikowanego do finansowania, New Joint Programming Initiative in Cultural Heritage and Global Change Project JPI CH, 29.06.2018- 31.12.2021, konsorcjum: De Montfort University, Leicester (UK); Liber pro Arte, Warsaw (Poland); Linköping University, Linköping (Sweden). Wysokość finansowania: 569 584,792 euro. Kierownik zespołu polskiego: dr hab. E. Manikowska.
- 3) Członek zespołu w projekcie japońskim "International research project to develop methodologies to develop integrated governance policies to protect cultural heritage" the duration of the project: 2019 – 2022, podmiot finansujący The Japan Society for the Promotion of Science. Kierownik zespołu prof. Toshiyuki Kono.

Projekty będące w toku realizacji:

- 1) Wykonawca grantu NCN OPUS „Prawne formy zarządzania dziedzictwem kulturowym w Europie w perspektywie prawnoporównawczej”. Kierownik grantu: dr A. Jakubowski.
- 2) Członek zespołu międzynarodowego hiszpańskiego projektu „Learning Models in Digital Environments on Heritage Education Main”, Reference PID2019-106539RB-I00, czas trwania: 4 lata (1.06.2020 – 31.05.2024). Główni wykonawcy: prof. O. Fontal Merillas, prof. A. Ibáñez Etxeberria.

G. Wykaz członkostwa w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych wraz z informacją o pełnionych funkcjach.

- 1) Członek The International Art Market Studies Association, co-chair/ współprzewodnicząca I współzałożyciel TIAMSA Legal Committee od 2017 r., wespół z Ph. Nurbergierem, członek zarządu od września 2022 r.
- 2) Członek Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.
- 3) Członek International Law Association.

H. Wykaz staży w instytucjach naukowych lub artystycznych, w tym zagranicznych, z podaniem miejsca, terminu, czasu trwania stażu i jego charakteru.

Lp.	Kraj	Uczelnia	Termin, czas trwania	Charakter stażu
1.	Stany Zjednoczone Ameryki	University of California, Berkeley	15.8.2022-15.12.2022	visiting scholar 4 mce, pobyt zagraniczny 2,5 miesiąca
2.	Hiszpania	Universidad de La Laguna	8-14.07.2021, 7 dni	wyjazd dydaktyczny (STA) w celu prowadzenia zajęć

3.	Hiszpania	Universidad de La Laguna	17-21.06.2019, 5 dni	wyjazd dydaktyczny (STA) w celu prowadzenia zajęć
4.	Włochy	UNIDROIT	8.10.2018-7.12.2018, 2 miesiące	visiting researcher, temat: <i>Special Status of Cultural Goods in International Trade and Commercial Law</i> , stypendium UNIDROIT Scholarship Fund
5.	Australia	University of Technology Sydney	23.10.2017-16.02.2018, 3,5 miesiąca	visiting scholar, temat: <i>International legal protection of cultural property with a focus on the rights of Indigenous peoples</i>
6.	Chorwacja	University of Rijeka	2-8.06.2017 5 dni	Erasmus Plus
7.	Hiszpania	Universidad de La Laguna	2-9.06.2016 6 dni	Erasmus Plus

I. Wykaz członkostwa w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism wraz z informacją o pełnionych funkcjach (np. redaktora naczelnego, przewodniczącego rady naukowej, itp.).

Lp.	Nazwa czasopisma	Pełniona funkcja	Link do strony czasopisma	Informacja o czasopiśmie
1	„Santander Art and Culture Law Review”	redaktor naczelna od 2015 r.	https://www.ejournals.eu/SAACLR/	<ul style="list-style-type: none"> • czasopismo indeksowane w SCOPUS • punktacja MEIN: 100 • H-index: 5 • Q2 Law, Cultural Studies, Conservation 2021. • Q1 Visual Arts and Performing Arts 2021
2.	„Opolskie Studia Administracyjno-Prawne”	członek kolegium redakcyjnego	https://czasopisma.uni.opole.pl/index.php/osap	punktacja MEIN: 40
3.	„Radca Prawny. Zeszyty Naukowe”	członek rady naukowej	https://kirp.pl/wydawnictwa-krajowej-rady-radcow-prawnych/kwartalnik/	czasopismo wydawane przez Krajową Radę Radców Prawnych

J. Wykaz recenzowanych prac naukowych lub artystycznych, w szczególności publikowanych w czasopismach międzynarodowych.

Lp.	Tytuł publikacji	Autor/autorzy	Wydawnictwo	Charakter uczestnictwa w procesie publikacyjnym, data
1.	<i>Prawo autorskie w działalności muzeów</i>	M. Drela, I Gredka	Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów	recenzent, 2014
2.	<i>Podstawy prawne organizacji kultury i mediów</i>	A. Pluszyńska	Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego	recenzent, 2014/2015

3.	<i>Ochrona i zarządzanie dziedzictwem kulturowym</i>	Ł. Gaweł, A. Pudełko, W. Pokojka,	Wydawnictwo Attyka	recenzent pomocniczy (rozdział 3), 2016
4.	<i>The challenges of World Heritage Recovery</i>	praca zbiorowa, red. M. Marcinkowska, K. Zalasńska, D. Lipska	Narodowy Instytut Dziedzictwa	recenzent, 2019
5.	<i>Ancient Indigenous Human Remains and the Law</i>	Fiona Batt	Routledge	recenzent, 2019
6.	<i>Researching Art Markets Past and Present: Finance and Legislation</i>	praca zbiorowa red. E. Lazzaro, A. Turpin, N. Moureau	Routledge	recenzent, członek rady redakcji (editorial panel), 2022, w trakcie przygotowania

Recenzent dla czasopism

- 1) „Comparative Law Review” 2016
- 2) „Przegląd Prawniczy Europejskiego Stowarzyszenia Studentów Prawa ELSA Poland” 2018
- 3) „Studia Iuridica Toruniensa” 2018, 2020, 2021
- 4) „Studia nad Autorytaryzmem i Totalitaryzmem” 2018, 2020
- 5) „Revista de Direito Internacional” 2020
- 6) „Sustainability” 2020, 2021
- 7) „Gdańskie Studia Azji Wschodniej” 2021
- 8) „Education Sciences” 2021
- 9) „Journal of Risk and Financial Management” 2021
- 10) „Muzealnictwo” 2022
- 11) „Virtual Worlds” 2022
- 12) „Revista de Direito Internacional” 2022

K. Wykaz uczestnictwa w programach europejskich lub innych programach międzynarodowych.

- 1) Od 2018 r. uczestniczę w międzynarodowym programie Katedr i UNITWIN UNESCO (UNITWIN/UNESCO Chairs Programme). Współpraca realizowana jest na podstawie umowy zawartej przez Uniwersytet Opolski z UNESCO. Na skutek złożenia aplikacji, jej pozytywnej oceny w 2018 r. w wyniku podpisania umowy zostało powołane Centrum Prawa Ochrony Dóbr Kultury (UNESCO Chair on Cultural Property Law), którego jestem kierowniczką (chairholder). W Polsce działa obecnie dziesięć katedr UNESCO, w tym tylko jedna kierowana przeze mnie jest z zakresu nauk prawnych.
- 2) Od 2018 jestem zaangażowana w UNIDROIT Convention Academic Project prowadzony przez UNIDROIT. Projekt dotyczy współpracy naukowej pomiędzy uczelniami i uczestnikami indywidualnymi w zakresie projektów naukowych podejmujących zagadnienia badań nad konwencją UNIDROIT w sprawie skradzionych lub nielegalnie wywiezionych dóbr kultury z 1995 r. oraz mechanizmów walki z nielegalnym obrotem dobrami kultury.
- 3) Uczestnik projektu pn. „Program rozwoju Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy w ramach PO KL 4.1.1. 2012-2014, w części odnoszącej się do wzrostu konkurencyjności UKW przez podniesienie kompetencji kadry kierowniczej”; zakończonego w 2014 r. wraz z ukończeniem studiów podyplomowych *Master of Business Administration Zarządzanie przedsiębiorstwem* w Wyższej Szkole Bankowej w Gdańsku.
- 4) Stypendium W30 Program: „Developing Women Leaders in University Administration UCLA (University of California, Los Angeles) Anderson School of Management”, program

skierowany do kobiet na stanowiskach kierowniczych i zarządzających w szkolnictwie wyższym, 27-30 czerwca 2016 r.

L. Wykaz udziału w zespołach badawczych, realizujących projekty inne niż określone w pkt. II.9.

- 1) Uczestnictwo w projekcie „Common Core of European Private Law – Boundaries of Property” pod kierunkiem prof. Peter Sparkes (University of Southampton) oraz prof. Matti Ilmari Niemi (University of Eastern Finland), część dot. prawa polskiego przygotowana przez P. Steca oraz A. Jagielską-Burduk, od 2018 r.
- 2) Członek Zespołu Naukowo-Badawczego Obrót Dziełami Sztuki i Prawnej Ochrony Dziedzictwa Kulturowego na Wydziale Prawa i Administracji UAM w Poznaniu, kierowanego przez W. Szafrąńskiego, od 2015 r.
- 3) Koordynacja projektu „Przygotowanie publikacji z zakresu prawa kultury oraz upowszechnianie prawa kultury wśród przedstawicieli sektora kultury i organów administracji”, dofinansowanego przez Prezydenta Miasta Poznania w ramach konkursu „Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego” 2012 r. Wartość dofinansowania: 4500 zł.
Mały grant 2012 KSz-IV.525.2.38.2012 J Fn 5280/12, publikacja: A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński (red.), *Kultura w praktyce. Zagadnienia prawne*, t. 1, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2012.
- 4) Koordynacja projektu „Przygotowanie publikacji z zakresu prawa kultury oraz upowszechnianie prawa kultury wśród przedstawicieli sektora kultury i organów administracji”, dofinansowanego przez Prezydenta Miasta Poznania w ramach konkursu „Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego” 2013 r. Wartość dofinansowania: 5900 zł.
Mały grant 2013 KD – I. 525.1.97.2013 J Fn 8355/13, publikacja: A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński (red.), *Kultura w praktyce. Zagadnienia prawne*, t. 2, *Wokół problematyki prawnej zabytków i rynku sztuki*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2013.
- 5) Koordynacja projektu „Przygotowanie publikacji z zakresu prawa kultury oraz upowszechnianie prawa kultury wśród przedstawicieli sektora kultury i organów administracji”, dofinansowanego przez Prezydenta Miasta Poznania w ramach konkursu „Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego” 2014 r. Wartość dofinansowania: 5200 zł.
Mały grant 2014 KD-I.525.1.20.2014 Fn 2720/14, publikacja: A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński (red.), *Kultura w praktyce. Zagadnienia prawne*, t. 3: *Muzea a rynek sztuki. Aspekty prawne*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2014.
- 6) Koordynacja projektu „Wirtualna kolekcja Mielżyńskich”. W ramach zadania upowszechniającego naukę nr 688/P-DUN/2013 w 2013 r. stworzono galerię wirtualną zbiorów sztuki PTPN i broszurę prawną opisującą pionierską rolę projektu w świetle aktualnych przepisów prawa (publikacja: A. Jagielska-Burduk, W. Szafrąński, M. Górską, *Wirtualna Galeria im. Mielżyńskich. Historia – Idea – Prawo*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2013).

M. Wykaz uczestnictwa w zespołach oceniających wnioski o finansowanie badań, wnioski o przyznanie nagród naukowych, wnioski w innych konkursach mających charakter naukowy lub dydaktyczny.

Ekspert zewnętrzny „Konkursu o stypendia twórcze oraz stypendia z zakresu upowszechniania kultury na 2022 r.” oraz „Konkursu o stypendia twórcze oraz stypendia z zakresu upowszechniania kultury na 2023 r.”, zorganizowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

III. WSPÓŁPRACA Z OTOCZENIEM SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM

Od 2010 r. przygotowywałam opracowania i opinie dla podmiotów krajowych, zagranicznych i międzynarodowych. Poniżej przedstawiam wykaz wybranych ekspertyz lub innych opracowań wykonanych na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorców, dotyczących mojego podstawowego obszaru badawczego:

- 1) Przygotowanie opracowania dla Ministerstwa Spraw Zagranicznych na temat „Zarządzanie dziedzictwem kultury w kontekście aktualnych konfliktów zbrojnych i odbudowy miejsc światowego dziedzictwa zniszczonych ich wyniku. Rekomendacje dla działań dla Polski z wykorzystaniem instrumentów i dorobku normatywnego UNESCO, w szczególności w świetle Rekomendacji Warszawskiej”, 2021.
- 2) Opinia prawna dla Skarbu Państwa – Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju w związku z postępowaniem arbitrażowym z udziałem Polski przed Instytutem Arbitrażowym Sztokholmskiej Izby Handlowej, 2019 wespół z A. Jakubowskim.
- 3) Przygotowanie opracowania w ramach projektu „Innowacyjne, zrównoważone i replikowalne modele współpracy publiczno-prywatnej w ramach ochrony porzuconych obiektów wartości historycznej poprzez wzmacnianie sektora kulturowego i kreatywnego Forget Heritage” dla Urzędu Miasta w Bydgoszczy. Termin realizacji projektu: 1.06.2016-31.05.2019. Nazwa programu: Program Europejskiej Współpracy Terytorialnej Interreg Europa Środkowa, 2014-2020), <https://www.interreg-central.eu/Content.Node/Forget-heritage.html>, 2017.
- 4) Przygotowanie raportu cząstkowego w ramach Krajowego Programu Ochrony Zabytków w zespole ekspertów powołanym przy Narodowym Instytucie Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, 2015.

Wykaz udziału w zespołach eksperckich lub konkursowych.

- 1) Udział w zespole resortowym do opracowania projektu ustawy regulującej sprawę ochrony zabytków, powołanego zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. MKiDN, poz. 76), udział w pracach zespołu, 2016-2021.
- 2) Udział w zespole ekspertów powołanym przy Narodowym Instytucie Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów w ramach Krajowego Programu Ochrony Zabytków, 2015.
- 3) Członek zespołu tematycznego „Społeczeństwo” (zagadnienia z zakresu kultury) w pracach nad projektem stanowiska w sprawie Kontraktu Terytorialnego w 2014 r. (uczestnik spotkań zespołu w Bydgoszczy i Toruniu, analiza treści pod względem formalnym i merytorycznym), 2014 (Uchwała Nr 230 Rady Ministrów z dnia 12 listopada 2014 r. w sprawie zatwierdzenia Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego, M.P. 2015, poz. 1069).

IV. DANE NAUKOMETRYCZNE

1. Liczba cytowań publikacji wnioskodawcy

źródło SciVal, SCOPUS

Za lata 2017-2022

Cytowania 31

Średnie cytowanie na publikację 2,2

Scholarly Output (Open Access %) 78,57 % prac publikowanych w Open Access

Field-Weighted View Impact – 0,73

Field-Weighted Citation Impact 0,41

Outputs in Top Views Percentiles (top 10 %) 71

2. Indeks Hirscha.

Źródło: Publish or Perish, zdecydowano o podaniu wedle tego źródła, albowiem posiada większą bazę danych publikacji

h-index: 6

g-index :11

.....

(podpis wnioskodawcy)